

ROMAN

No

2

Helilooja **Aleksander Läte**,
pühitses 12. jaanuaril oma 70. a. sünnipäeva.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG.”
TALLINN, 1930. A. IX. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

Hindmõistatus

Nr. 2 (188).

Meie mõistatuste osa toimetaja leidis möödunud sügisel ühest aiast poollagunenud mälestuskivi (kõrval oleva joon. järgi).

Et ta heameelega selle kivil oleva kirja üle tahaks jõuda selgusele, siis palub ajapuudusel lahkeid lugejaid temale olla abiks ja teatada õiget seletust.

Et tasuda lahendajatele nende vaeva, määras šokoladi vabrik „Kave“ juhatus 3 auhinda, tuntud kõrges heacuses „Kave“ šokoladi:

1. auhinna saajale 1½ klg.
2. „ „ „ 1 „
3. „ „ „ 1 „

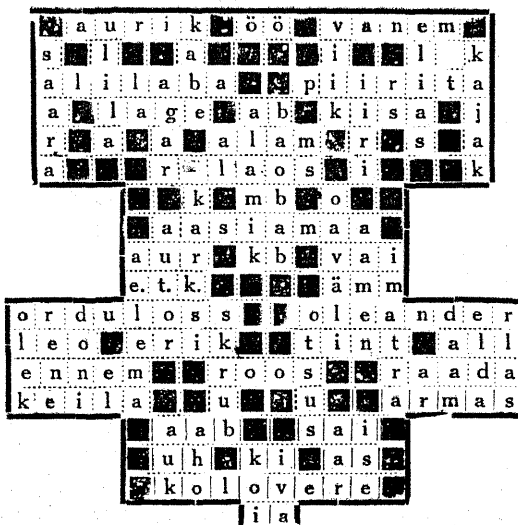
Lahendused tulevad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „Hindmõistatus“ kuni 1. märtsini 1930. Lahendusi võib panna „Romaani“ talituse, Müürivahe tän. nr. 16, uks B. trepikojas asuvasse talituse kirjakasti. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaani“ nr. 6 (192).

Loosimine on 5. märtsil s. a. kell 4 p. l. talituse ruumes.

„Romaani“ talitus.

Mõistatuse lahendus

Nr. 22 (184).

„Romaani“ tellimishinnad: 12 kuud 7.50; 6 k. 4.00; 3 k. 2.25; 2 k. 1.60.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: H. Courths-Mahler: Sa oled mu südame suvi. — Gerd Harmsdorff: Merimehe kättemaks. — Martin Unterveger: Silmapilk. — O. Henry: Kosjakontor. — H. Vühner: Kuupaistel. — Richard Roht: Susi. — Jaroslav Hashek: Õiglus võidab. — Shi-King: Sõdurite laul. — Langford Reed: Kuidas mees õnge võeti. — Oleg Berting: Vari sügavikust. — Tött ja nalja.

Nr. 2 (188)

Jaanuar 1930

IX. aastakäik.

Sa oled mu südame suvi...

Saksa kirjaniku **H. Courths-Mahler'i** romaan.

2

Hardy von Rosen oli oma käskijannaga Saksamaale tagsai sõitnud. Krahvinna läks kohe kuulsa naistearsti dr. Jungmanni sanatooriumisse, kus teda pidi loigatama. Arstid olid selle löikuse juba ammu vajaliseks tunnistanud, kuid krahvinna oli kartliku loomuga ja ei olnud seda ikka veel ette võtta julenud. Nüüd aga pidi ta sellele alistuma. Preili von Rosen pidi ta sinna saatma, sest krahvinna oli tema armastusväärilikkusega sedavõrd harjunud, et ta teda oma kõrvalt ka raskel ajal ei tahtnud lasta lahkuda.

Berliinis oli ta sugulased, abielus täditütre ja tädipoja prouaga oma juure lasknud kutsuda kui pärijad, kelle peale ta oma testamendis juba aastate eest mõtelnud. Pikema rääkimise järele jättis ta nad igaks puhuks Jumalaga ja palus neid, kui ta operatsioon ei õnnestu, tema seltsineiu eest hoolt kanda ja tema heaks midagi teha. Uut testamenti ta teha ei tahtnud. Tema arvates oli sellest küllalt, kui ta oma seltsineiu neile soovitas, uskudes oma pärijate heatahtlust.

Hardy tundis oma perenaise eest suurt muret, teades, et ta peale selle surma uuesti jäi kodutuks ja eluvõitluse vastu vaaseks. Ja sellistel juhtudel oli ta juba mitu korda nii palju alandamist pidanud kannatama, et

seda nüüd otse kartis. Oli ta ju ometi juba seitsmeteistkümneme aastaseks lapseks jäänud ja sest ajast oli nüüd juba viis aastat möödunud. Küll oli tal ema poolt väga rikkaid sugulasi. Üks tema sugulastest oli suurte vabrikute omanik salakaubandusnõunik Speyer. See mees ja ta tütar Mia olid Hardyt pärast ta ema surma juba mitu korda oma juure elama kutsunud, aga Hardy oli õigest tundepehmusest hoolimata uhke iseloomuga. Tahtis ennem oma jalal seista kui rikkaste sugulaste armuleiba süüa, kuigi seda õige õrnalt pakuti.

Sellepärast vaatas Hardy murega tulevikku, kuna ta pealegi ka oma perenaist otsekohese tänuikkusega armastas. Kannatlikult oli ta siis ka kõik vana daami tujud kannatanud ja teda katsunud lõbustada. Teadis ta ju ometi, et ainult valud vana krahvinna tujukaks tegid.

Jõudes sanatooriumi, vaadati krahvinna kõige pealt arstide poolt läbi. Ja ta pidi enesele laskma meeldida, et dr. Jungmann talle tõsiselt etteheiteid tegi, et ta ennast nii kaua oli operatsioonist eemal hoidnud. Küll rahustas arst teda kohe jälle ja andis talle lootust, et operatsioon hästi läheb. Aga hiljem ütles ta krahvinna sugulastele ja Hardyle, et head lõppu vaevalt on oodata.

„Haige tuleb liiga hilja. Aasta varem oleks asi olnud kerge ja tagajärg hea. Nüüd on seda vaevalt oodata. Ma ei võtaks operatsiooni üldse enam ette, kui ma ei teaks, et haiget ootab raske kannatus, millest teda võib vabastada vaid surm. Sellepärast tahan ma seda ometi sõandada, sest ikkagi on veel olemas väike võimalus heale lõpule, ja sellepärast valin ma kahest pahest vähema. Aga ma palun teid ettevalmistatud olla kõige pahemale.“

Hardy süda läks seda kuuldes palju raskemaks kui krahvinna sugulastel.

Juba järgmisel päeval oli operatsioon. Kuulus arst toimetas seda kindla käega. Aga kõik ta kunst ei suutnud krahvinnat enam päästa. Pikaäagne häda oli juba liiaks arenenud, nii et päästmine võimatu oli. Operatsioonile järgneval ööl suri krahvinna ilma meelemärkusele ärkamata.

Hardy, kes tema soovil surmani tema lähedale jäänud, telefoneeris krahvinna sugulastele. Need ruttasid kohale ja ihnutasid kohuslikku leina, mida ju harilikult ka naervad pärijad ilmutavad.

Krahvinna usk nende heatahtlusse oli aga olnud väärusk, sest antud lubadust võidi mitneti seletada. Need lubasid küll preili von Rosenit aidata, ninelt sellega, et teda mõneks nädalaks eneste juure kutsusid, kuni ta uue koha leiab, nagu nad talle ka pisikest toetust pakkusid, aga Hardy lükkas mõlemad ettepanekud uhkelt tagasi. Ta võttis vastu vaid selle, mis tal õigus oli saada.

Õlgu kehitades lasti tal minna, ja Hardy seisis nüüd jälle kodutult tänaval, lehekene tuules, kellega elu vintsutused oma heaksarvamist mööda võisid mängida.

Oma kohvriid lasi ta esiotsa saata pansiooni, kuhu ta elama asus. Seal kirjutas ta kohe oma sugulasele Mia von Speyerile. See kiri oli järgnev:

„Minu armas Mia! Jällegi olen ma kohata. Seekord tuli see üsna äkki. Minu perenaine krahvinna Herdern, suri operatsiooni tagajärjel ja mina pean otsima uut kohta.

Lubasin sulle, armas Mia, sellistel puhkudel mitte liig uhke olla ja sinu võõrastevastuvõtlikkust kasutada. Tean, et sa karjaks saad kuuldes, et ma seda lubadust ei pea. Ja sellepärast küsin ma sinult, kas sa mind vajad. Peaks sul mõni kavatsus olema reisile minna või muud sarnast, mis minu tulekut soovitavaks ei teeks, siis teata seda mulle rahulikult ja ma jään siia oma pansiooni.

Tohin ma aga tulla, ilma et sind eksi-

taksin, siis rõõmustaksin ma, et sind jälle saan näha. Ootan sinult vastust ja tervitan sind vana südamlikkusega.

Sinu Hardy.“

Ta lootis ja soovis, et Mial võimalik oleks teda vastu võtta, sest ta ilkas viimaste päevade kannul ühe soojastüdanega inimese järele, kellele ta ei olnud teenija.

Aegajalt, kui ta kohta vahetas, oli Hardy Speyeri villas külaliseks olnud, varem Mia vanemate juures. Alati oli talle peale käidud, et ta sinna jääski, aga tema ei olnud seda tahtnud. Ometi oli talle nagu troostiks et talle teretulemast üteldi, ja sellepärast oli ta lubanud sellistel puhkudel oma sugulaste külastuslahkust kasutada.

Nüüd istus ta oodates oma kitsas pansiooni toakeses ja vahtis kurvalt välja tänavale. All voogas suurlinna elu, mis nagu jõgi kõik kaasa kiskus.

Esimesed kevadepäevad olid Berliinis vihmased ja udused; vihma hulgas leidus lumehelbeidki. See tegi teda kurvaks. Tema arvas, et päikesepaiste oleks ta elu heledamaks muutnud. Teadmatu tulevik rõhus ta südant.

Ja ta põgenes neist kurbadest mõtetest väikese õnnestava läbielamuse juure Nizzas, mis lillepeo päeval alanud.

Nagu fatamorgaana kerkis ta vainusilma ette.

Ta oli noil päevil lühikest õnnestavat und näinud, oli nautinud öievõlu ja päikesepaistet. Ja õnn oli temast möödunud, otse ta eest. See oli oma tasase sõrnega koputanud ta südamele ja sisselaskmist nõudnud. Ja kui ta südane avanud, oli õnn jälle eemale lennanud — igavesti. Nüüd polnud talle muud jäänud kui mälestus kahest palavast, säravast mehesilmast, mälestus ühest päevitanud, julgest, kenast mehenäost.

Ometi — veel midagi oli talle jäänud, käega katsutav tõendus, et ta seda õnnestavat elanust mitte ainult unes polnud näinud.

Ta tõusis ja avas kastikese, mis ta voodi kõrval kitsal öölaual seisis. Selles hoidis ta peale oma väikese ehtevara ka need kaks roosikimbukest, mis võõras noormees talle visanud ja millest ta üht enne oli suudelnud.

Kerge lõhn tõusis tema ninna ja võlus päevitanud mehenäo peaaegu käega katsutav ta hinge ette. Ta võttis lilled ja surus nad kartlikult ja meelitavalt oma põsele.

Nimetuks oli temale jäänud see, kes need roosid visanud. Aga suuril silmil ja inetledes oli ta teda vaadelnud, ja sügav

mõtisklev vaimustus oli ta silmis põlenud. Iial, iial ei võinud ta teda unustada. Selline kohtamine, mis tundeid nii sügavalt liigutab, ei unune.

Tasakesi silitas ta käsi närtsinud lille, siis aga tõusis ta, pigistas silmad ja puudutas neid kartlikult ja tasakesi oma huultega.

Siis astus ta jälle akna juure ja vaatas, kuidas tuul vilma vastu aknaid ragistas. Nagu pisarad voolasid pisarad ruutu mööda alla. Nagu kerge külmaraputus hoovas tast läbi.

„Kuhu oled sa jäänud, päike?“ küsis ta noor hing, palavalt igatsedes õnne ning soojust.

Siis tõstis ta pea üles.

Ei, ta ei tohtinud sellistele mõtetele alistuda. See polnud hea. See tegi ta eluvõitlusele võimatuks.

Ruttu võttis ta vihmamantli selga ja surus vihmakübara oma juustele. Ta tahtis välja minna vabasse õhusesse ja kevadetuult enese ümber lasta puhuda, et silmad jälle selguksid.

Ja see aitaski ta tema igatsevast helevusest üle. Tulles tund hiljem pansioni tagasi, oli ta rõõmus ja täis lootust.

— — —

Mia von Speyer tuli hommikusest ratsasõidult. Mitu tuttavat daami ja härrat saatsid teda ja jätsid ta siis Speyeri villa raudvärava ette jõudes jumalaga.

Härrad, enamikus ohvitserid, olid teda teel, nagu harilik, inetlenud, õrnade pilkudega ja tähendusrikaste sõnadega austanud. Aga Mial olid targad, teravad silmad ja ta nägi selle laenatud tule taga ainult külma arvestust.

„Nad tahavad ju ometi kõik minu raha, tädi Klementine,“ ütles ta oma ema õele, kes selle surmast saadik audaamina kaubandusnõuniku majas viibis.

Proua Klementine von Verner tahtis elavalt vastu vaielda.

„Sa oled liig umbusklik, Mia. Inimestest ei või ju kohe kõige pahemat mõelda.“

Mia raputas pead.

„Seda ma ei teegi, tädikene. Ma ei pane härradele sugugi pahaks, kui nad sel kombel endid tahavad hädaohust välja aidata. Aga ma olen paraku liig nõudlik selleks, et end ainult oma raha lisaks lasen arvata.“

„Aga Mia, ega's sa ometi ei taha jääda — vanaks piigaks?“

„Esiotsa meeldib mulle noore vallalise neiu elu veel üsna hästi,“

„Aga sa oled juba kakskümmend kaks aastat vana.“

„Tunnen enese veel olevat otse kohutavalt noore. Küsi kord ainult vanalt Brigittelt — tema kannatab minu noore üleannetuse käes hirmsasti.“

Ta osutas vanale teenijale. See oli juba Mia sündimise puhul ammena majja tulnud ja armastas oma noort käskijat üliväga.

„Kui minul sinuga hirmsasti onkannatada, mul laps, siis on see olnud ainult armastus,“ vastas Brigitte.

„Oh Brigitte, ma teen sulle ju oma üleannetsuses kõikisugu karutempe.“

„Küll, küll, aga selle eest oled sa minu üleannetu laps, ja mul on tuline hea meel, kui sa heas tujus oled ja minuga naljateed.“ — — —

Kui Mia hommikusest ratsasõidult koju jõudnud ja tallipoiss ta sadulast maha aidanud, astus ta ruttu maja treppi mööda üles oma tuppa. Seal oli toatüdruk temale kõik ümberriietuseks valmis pannud ja ootas teda.

Ja Brigittegi ootas ning hakkas näost särama, kui Mia ilmus ja temale mõne naljasõna ütles.

„Lapsuke, lapsuke, nüüd oled sa ratsasõidust vististi väsinud. Sest nii vara tõused vaid siis, kui ratsasõidule lähed. Nüüd kevadel väsib inimene kergesti. See ei meeldi mulle, et nii vara tõused. Sul on siis kogu päev põsed kahvatanud,“ ütles Brigitte, kes tema eest nagu õrn ema hoolitses.

Mia pani oma käevarre hellasti tema kaela ümber ja haigutas pisut.

„Jah, Brigitte, varajane tõusmine ei ole mulle kunagi lõbu teinud. Aga hommikune ratsasõit on nii ilus, et ta minu ometi mõnikord voodist välja meelitab.“

„Nüüd tule ruttu vanni, laps, see on juba valmis.“

Pärast vanni laskis Mia enese toatüdrukul riidesse panna. See oli vilkam kui Brigitte. Kuid seegi jäi sinna juure. Ja valvas selle üle, et ta armas Mia, ilusasti riietati.

Ometi ei olnud see raske. Mia von Speyer oli elupriske, ilus olevus, suurte, naervate sinisilmadega, kauni kehaga, blondjuustega ja põskedes võluvate augukestega, mis vaid naerdes nähtavale tulid.

„Neis augukestes peitub minu pailapse kogu vallatus,“ ütles Brigitte harilikult.

„Kas tädi Klementine on juba üleval, Brigitte?“ küsis Mia natukese aja pärast.

„Jah, lapsuke, veerand tunni eest käis ta vannis, Nüüd on ta varsti ka riietumi-

sega valmis. Vististi töid sa ratsasõidult hea isu kaasa.“

Mia noogutas naeratades pead.

„Seda küll, Brigitte; küll eine mulle juba hästi maitseb.“

„Nii on õige! Pead alati jääma tugevaks. Viibid ju kogu päeva jalul ja talv otsa tantsisid sa peaaegu poole ööni. Ära aga liig palju ja liig vara välja ratsuta — see kurnab. Ja kuupaisteprintsessiks sa ometi ei taha saada.“

Mia sirutas ja silitas naerdes oma saledat, aga noorustugevat keha.

„Sellega on küll veel aega, Brigitte. Kuupaisteprintsessiks olen ma ometi liig tugev.“

„Jumalale tänu, ja pead ikka jääma nooraks ning ilusaks.“

Mia põseaugukesed tuikasid.

„Ära seda tädi kuuldes ütles. Kahekümne kahe aastaga on inimene juba vanapiiga, vähemalt hiline neiu.“

„Oh sa Jumal küll, millist rumalust sa nüüd räägid, pai laps. Oled alles jõudnud ilusamatesse aastatesse, millal inimene alles märkama hakkab, et ta noor on. Enne seda elab inimene nagu uimastuses ja ei teagi veel, et ta noor on. Noh — kui sind vaadelda, siis peab ütlema, et sa välja näed nagu kevad ise.“

Mia kibrus ninakest.

„Oh, sa edev, Brigitte, oled minusse armanud, sest et sa oma noores eas kui valatu vars olid. Sellepärast mõistad sa mindki nii hästi.“

Brigitte silmad läikisid.

„Ja muidugi, muidugi! Sinu peale olen ma uhke nagu edev ema. Et sa oled tugev ja terve, selle oled sa saanud minult. Härra salanõunik ütles mulle: „Brigitte, jõu sai Mia sinult. Örn ema sellest talle palju ei võinud anda. Jah, nõnda ütles ta. Ja Jumal hoidku — ma kisuksin oma juuksed peast, kui sulle midagi paha juhtuks, mida mina ei jaksa kõrvaldada, mu pailaps.“

Örnasti võttis Mia amme käest kinni.

„Minu hea vanakene, tean, kui see sinu teha oleks, ma elaksin maailmas ainult õnnetunde.“

Ta tõusis ruttu, sest et toatüdruk ta ehitamisega oli valmis saanud. Mia heitis kiire pilgu peeglisse, pööras siis ja suudles Brigittet põsele.

„Nüüd lähen ma einele. Nägemiseni, Brigitte.“

„Head isu, mu pailaps!“

Ruttu lahkus Mia toast je jooksis trepist alla.

Jõudes einetuppa, ilmus vastasukse lävele tema tädi, proua Klementine von Verner.

Mia teretas teda lõbusasti:

„Tere hommikust, tädikene! Hästi maganud?“

„Täna, laps, kuidagi viisi. Märkan juba, et mul jälle aeg on ennast ravitsema hakata. Hiljemalt esimesel mail lähen ma Viesbadenisse.“

„Muidugi, tädi.“

„Kas tuled kaasa, Mia?“

See kehtas naerdes õlgu.

„Armas tädi, täna on meil alles kolmas-kümnes märts. Ja mina peaksin teadma, kas ma mai algul sinu seltsis Viesbadenisse lähen? Ei, seda ei või sa nõuda.“

„Aga kui sa minuga ei tule, mis saab sinuga siis, kui ma ära olen? Sest vähemalt 6 — 8 kuud tahan ma puhata.“

„Muidugi, tädi. Ja minu eest ära muretse. Kuidagi viisi saan ma sinu äraolekul juba läbi.“

Daamid olid akna juure astunud, kus einelaud ärklis oli kaetud. Siit aknast ulatas vaade kogu suurele tööstusele, mis käimas oli. Selle tööstuse oli härra von Speyer asutanud ja pisut aega enne surma aktsi-aseltsiks muutunud.

Mia oli selle mitte väga maalerliku vaatega harjunud. Villa seisis pisut kõrgemal ja suure aia läbi vabrikust lahutatud, mille juure kuulusid suured ketruse- ja kangrukojad. Tooresainetest valmistati siin kõige paremaid riideid. Mia tundis kogu vabrikut. Seal olid kõik jaoskonnad olemas. Veel praegugi armastas Mia seal käia ja tehtud kangaid vaadelda. Temal oli kindel pilk selleks, mis minev kaup oli, ja tema võis kindel olla, et kangad, mis temale meeldisid, üldist heakskiitmist leidsid.

Vabrik seisis väikese garnisonlinna lähedal ja garnisoni ohvitserid käisid tihti Speyeri villas. Nüüdki võeti seal proua v. Verneri ülevaatus all tihti külalisi vastu. Proua von Verner oleks oma ilusa sugulase heameelega mõnele kenale ohvitserile prouaks annud, aga preili Mia polnud seni veel kedagi valinud. Kui mõnikord ta süda mõne ohvitseri vastu nagu pisut soojemaks muutus, siis jahutas ta tundeid kohe jälle mõte, et teda ainult raha pärast ihatakse. See mõte pesitses ikka kindlamini ta pähe ja see näitas, et ta edevuseta oli ning oma isikut mitte ei tahtnud esile tõsta.

Nad olid platsi võtnud. Teener tõi eine ja serveeris.

Varsti toodi ka post. Mia vaatas selle

läbi. Mõned kirjad pani kõrvale. Siis aga kahmas ta huviga ühe kirja järele.

„See on Hardyilt — ja Berliinist,“ ütles ta pisut inestades.

„Berliinist?“ küsis tädi. „Arvan ometi, et ta krahvinna Herderni seltsis viibib Rivas.“

„Seda uskusin minagi, aga nii ei näi see olevat.“

Mia avas kirja ruttu ja luges läbi. Kiri oli see, mille Hardy pansionist kirjutanud.

Lõpule jõudes vaatas Mia tädile.

„See vaene, vaene laps! Mõttele ometi, tädi, krahvinna Herdern on äkki Berliini sanatooriumis operatsiooni järele surnud ja Hardy on jälle kohatu.“

Proua Klementine näris ilma erilise ärevuseta kõvemat saiaserva.

„Milline kahju, aga ta käsi võiks tõesti palju paremini käia, kui ta ainult tahaks.“

Mia kehtas õlgu.

„Seda ta aga paraku ei taha, tädi.“

„See on tema poolt minu arvates jõledus.“

„Oh ei, tädi. Mina saan Hardyst väga hästi aru. Tema on heategude vastuvõtaks liig ulke. Aga heameelega viibib ta meie juures vahetevahel külalisenä. Ja nüüdki tahab ta siia tulla, kuni ta jälle midagi on leidnud. Millist rõõmu ma tema tulekust tunnen! Ta on nii armas ja kuldne inimene. Nimelt küsib ta nüüd veel alandlikult, kas ma teda vajan. Milline lollus, nagu ei oleks ta mulle igal ajal teretunud.“

„Noh, võiks ometi tulla juhtumeid, mil ta külaskäik soovitav ei oleks.“

„Sellist juhtumit mina ei tea.“

„Näiteks, kui sul kavatsus oleks reisida.“

„Siis lükkaksin masellereisi edasi. Reisida võin ma igal ajal, aga Hardyt ei saama alati.“

„See on õige. Ja igatahes on see ka ilus, et sa enesele noore sestsilise majja saad.“

„Muidugi! Ja nüüd tean ma kindlasti, et ma sinuga ühes Viesbadenisse ei lähe. Palun Hardyt, et ta vähemalt sinu Viesbadenis viibimiseni siia jääks, kuna ma muidu üksipäini oleksin. Ja kui ta mulle sellega saab meelega teha, siis jääb ta vististi. Ja siis on see hea minule ja temale. Minul on selts, ja tema võib kord puhata, ilma et ta tarvitseks siin armuleiva söömist kurta.“

Proua Verner noogutas heakskiitvalt.

„See on ilus mõte, Mia.“

„Ja tema peab tulema viibimata.“

„Muidugi. Preili von Rosenile ei kõlba üksipäini pansionis elada.“

Mia naeratas vargselt. Tädi Klementine arvates ei kõlvanud seegi preili von Rosenile, et ta iseenesele pidi leiba teenima.

„Ma kirjutan temale siis kohe pärast einetamist, et ta viibimata siia tuleks, kuna temale üksik Berliinis viibimine ei sobi.“

Tädi Klementine ei märganud naeratust Mia näol.

„Väga õige. Mina söidan pärast linna ja muretsen midagi valmis. On sul ka mõni asi toimetada?“

„Täna, tädi, ei midagi.“

Nad lõpetasid einevõtmise ja läksid lahku. Proua von Verner läks ennast linnasõiduks valmistama, Mia oma tuppä sugulasele vastama. Teadagi, et ta enne veel Brigittele Hardy tulekut teatas.

Selle terve nägu läks naerule.

„Milline hea meel mul on, et sinu täditütar tuleb. On väga armas laps, see sinu täditütar, ja ma tean, et ta sullegi armas on.“

„Jah, Brigitte, väga armas!“

Mia istus kirjutuslaua ette ja Brigitte lahkus vaikselt toast. Tema teadis alati täpselt, kas teda vajati või ei.

„Armas Hardy!“

Muidugi vajan ma sind ja nimelt väga hädasti. Sa tuled nagu kutsutud, sest just praegu murdsime tädi Klementinega pead, mis minust peab saama, kui ta mai ja juuniku Viesbadenis mööda saadab. Minul pole nimelt lusti teda saata. Viesbadenis ei meeldi mulle, seal jään ma närviliseks. Millest see tuleb, ei tea ma isegi. Igatahes tahan ma koju jääda ja alles suvel reisida, arvatavasti mere äärde. Nüüd oli tädi suures mures, mis minust tema äraolekul saab. Ja siis tuli sinu armas kiri ja see päästis meie kõigest murest. Sa jääd minu juure ja viibid siin vähemalt seni kui tädi tagasi tuleb. Meie elu saab olema väga lõbus. Sellepärast palume, ära otsi nüüd kohta. Sa teed mulle sellega suure heateo, kui minu juure jääd ja mulle seltsiks oled.

Tädi Klementine arvab nii kui nii, et see ei lähe, et preili von Rosen üks pansionis viibib. Kui sa tema hirmsa viha alla ei taha sattuda, siis tarvita peale selle kirja saamist kohe lähemat rongi. Juba sellepärast, et ma enam ütlegi päeva ilma sinuta ei saaks olla. Sa ei taha ju minu nõu kuulda võtta ja alatiseks siia jääda. Mina mõistan sind, aga sellest on ometi kahju. Sest meie täiendaksime üksteist.

Nii siis, tule nii ruttu kui saad. Ja saada mulle telegramm, mil ma sind võin oodata. Tahan sulle ise vaksalisse vastu minna. Kõik muu suusõnal. Südamliku tervitusega
Sinu täditütar Mia.“

Hardy tundis Mia kirjast suurt rõõmu, ja juba mõni tund pärast selle saamist läks ta raudteejaama ning sõitis teele. Raudteesõit kestis ligemale kuus tundi. Kui rong väiksesse garnisonlinna saabus, nägi Hardy Miat juba jaamaesisel teda ootamas.

Ta viipas talle rõõmsasti käega ja juba mõni hetk hiljem kaelustasid nad üksteist ja naersid üksteisele otsa.

Mia hakkas täditütrega kohe elavalt vestama. Noored daamid olid peaaegu ühevanused, mõlemad ilusad ja saledad. Mia oli pisut täielikum ja ümargusem kui Hardy, aga mõlematel olid sügavsinised silmad ja õrn näonahk. Ainult Mia juuksed olid Hardy omadest pisut heledamad, sest Hardy juuksevärv seisis blondi ja kastanipruuni vahe peal ja neil oli metallilik punakas sira.

Vaevalt leitud võimalumat pilti kui need noored daamid, kuna nad käsikäes jaamaesiselt tõlla juure läksid.

Kui tõld sõitis üle puudega kaetud platsi, tuli neile salk ohvitserisid lähedast kasiinost vastu. Need teretasid neid huviga ja rüütelliku aupakkumisega.

„Ah, sinu austajad, Mia. Tunnen veel neid viimasest külaskäigust,“ ütles Hardy naeratades.

Mia kehitas naeratades õlgu.

„Ah, tead, Hardy, midagi pole mulle ükskõiksemkuineed niinimetatud austajad.“

„Nii pole siis veel ükski neist sinu silmis armu leidnud?“

„Ei!“

„Oled ikka veel meeste vastu vaenulik?“ nokkis Hardy.

Mia raputas naerdes pead.

„Meestele vaenulik? Oh ei! Sooviksin ainult, et mulle tuleks vastu mees, kes ei pahemale ega paremale poole ei vaataks, vaid otseteed sammuks sihile ja mind, ainult mind armastaks, kellele see ükskõik oleks, kas ma olen rikas või vaene. Aga ma usun, sellist meest ei leidu.“

„See oleks paha, Mia. Mul on sinust tõsiselt kahju, et sa mehi sugugi ei usalda.“

„Armas hing, ka mul enesel on sellest kahju. Ja võimalik, on et ma ühel päeval ometi satun mõne kaasavara õngitseja õnge, kes mind osavasti oskab petta.“

Hardy võttis ta käest kinni.

„Sa oled jõe, et ennast nii piinad, Mia. Kas sa siis oma väärtust nii vähe tunnend? Kas sa siis ei tea, et sa ka ilma kaasavarata oled armastusevääriline inimene?“

Mia huuled tuikasid tasakesi.

„Paraku ei pane keegi minu rikkuse

kõrval tähele minu isikut. Ja see mind ärritabki. Mina olen tõesti väärt, et mind minu enese pärast armastataks ja mitte kui lisa minu raha juure. Aga jätame see, nüüd ei tarvitse me selliste asjade peale mõelda. Mul on hea meel, et sina jälle minu juures oled.“

„Ah, Mia, kui õnnelik ma selle üle olen, seda ei või sa arvatagi.“

„Kuidas olid lood Nizzas, Hardy?“

„Suurepärase, Mia! Ainult et me oma sealviibimise nii äkki pidime katkestama. Ilusamaid päevi pole ma veel läbi elanud kui seal.“

Mia huuled tuikasid.

„Sa punastasid, Hardy, ja sinu sõnad kõlasid väga luulelikult. Aga ma ei taha olla taktita ja ei küsi. Ei taha sinu usaldusse tikkuda.“

Hardy raputas pisut kohmetult pead.

„Pole midagi sulle usaldada, armas Mia. Aga mõni teinekord jutustan sulle kõik, mis Nizzas läbi elasin.“

Mia vaatas teda kelmikalt.

„Lool, mida mulle tahad jutustada, on vististi ka oma kangelane?“

Jälle punastas Hardy.

„Kangelane? Jah — muidugi, Mia, aga see kangelane on jäänud nimetuks ja ma pole temaga sõnagi vahetanud.“

„Oh häda — seda on küll vähe!“

Hardy naeratas unenäolikult.

„Minulaadi inimesed peavad olema vähenõudlikud.“

Mia silitas ta kätt.

„Sinulaadi inimesed on paraku alati liig vähenõudlikud.“

Tõld sõitis kiiresti ja peatus veerand tundi hiljem Speyeri villa ees.

Kojas teretas noori daame tädi Klementine. Hardy suudles ta kätt.

„Rõõmustan sind jälle näha, tädi Klementine!“

„Rõõm on vastastikune. Kuidas käib sinu käsi, Hardy?“

„Täna — sel silmapilgul väga hästi — viibin ju teie juures!“

— — —

Lennates möödusid esimesed kaks nädalat. Mia ja Hardy olid päev otsa koos ja mõistsid üksteist nagu alati hästi.

Siis tuli ühel hommikul preili Bernhardine von Rosenile väga ametliku välimusega kiri.

Hardy silmitses seda imestades ja kaalus teda siis käes.

„Mis siis see on?“ küsis ta imestades. Daamid istusid einelaual.

Mia naeris:

„Pead küll kirja avama, muidu ei tea sa sisust midagi.“

Proua von Verner vaatas üle laua teemale.

„Jah, ava, Hardy; see kiri näib olevat väga tähtis.“

„Kohutavalt tähtis,“ kinnitas Hardy kohmetult naeratades ja avas ümbriku. Ja kuna ta kirja luges, vaheldus värv ta näol. Ta hingas raskesti ja vajus kirja lugemist lõpetades ärevuse pärast kahvatult toolile tagasi.

Põnevalt silmitses teda Mia, kuma proua v. Veneri silmis elav uudishimu põles.

Mia laskus ettepoole.

„Mis sul on, Hardy?“

See valtis kohmetult oma ette.

„Jumal taevas!“ ütles ta tasakesi.

Mia võttis ta käest kinni.

„Kas said pahu teateid?“

„Ei, Mia,“ kogeles Hardy, „mitte pahu, aga kummalisi, arusaamatuid. Mõtles ometi — krahv Herbert Nordau on surnud.“

Mia raputas arusaamatult pead.

„Kes siis see on?“

Tädi Klementine tundis asja paremini.

„Krahv Nordau oli, kuigi kaugelt, Rosenitega sugulane. Aga mõlemate majade vahel valitses juba mitu põlve mõistatuslik vaen. Sinu isa, Mia, jutustas mulle kord, krahv Herbert olla Hohenecki lossi omanik ja see loss oleks võinud õiguse pärast kuuluda nii Rosenitele kui Nordaudele. Krahv Nordau olla üldse kehaleliku kiduruse tagajärjel inimestest eemale hoidnud ja nüüd on ta, nagu Hardy ütleb, surnud. Eks ole, laps, mul on õiged teated?“

Hardy noogutas.

„Jah, tädi Klementine. Perekonnad olid sugulased. Keegi Rosen on enam kui sada aastat tagasi ühe Nordau kosinud. Olen sellest pärandustulist kuulnud ja minu isa oli krahv Nordau vastu väga vaenulik. Millest aga mina iial aru ei saanud. Kui protsess tookord tõesti ülekohtuga lõppes, siis, siis on süü kohtul ja mitte Nordaul. Vististi oleksid ka Rosenid lossi vastu võtnud, kui see neile oleks mõistetud, ükskõik, kas neil selleks enam või vähem õigust oli kui Nordaudel. Ja nüüd veel järeltulijad! Need on ju ometi kõiges süütud. Sellepärast pole ma nende vastu iial vaenu tunnud ega tunda võinud. Aga minu isa sai väga kurjaks, kui seda üteldi, tema arvas oma kohuseks Nordaude vastu vaenu tunda. Aga

mis ütleks ta nüüd, kui võiks seda kirja lugeda!

„Mis kiri see on, Hardy?“ küsis tädi Klementine suure uudishinuga.

Hardy äigas käega nagu unes üle otsaesise.

„See on kummaline kiri. Hiljuti surnud krahv Herberti notar teatab mulle, et see surres oma testamendis mulle on mõetlnud, ja lisab tema testamendist ära kirja siia juure.“

„Issand Jumal, Hardy, loodetavasti on ta sinu peale rikkalikult mõelnud. Nüüd räägi ometi, mis seisab testamendis?“ tungis Mia.

Hardy tõmbas sügavasti hinge.

„Selgesti ei taipa ma seda veel isegi. Kuule siis, krahv Herbert Nordau mõõndab oma testamendis ise, et Rosenid päranduse-tülis on kahju saanud. Sellele arvamisele on ta jõudnud järeleuurimise läbi. Eks ole, see on ometi haruldase õilsameelsuse tundenmärk?“

„Seda, ta on! Ja nüüd edasi?“

„Ah — kõige parem on, Mia, loe ise. Minu pea on segi. Olen otse uimane.“

Ta ulatas Miale dokumendi.

See luges selle läbi, ja tädi Klementine seisis ta selja taga ning luges üle öla hooliga kaasa.

Kui Mia lugemise lõpetas, kargas ta ja-lule, tõmbas oma kohmetu täditütre käte vahele ja tantsis temaga toas ringi.

„Suurepärase! Tore! See on võrratu dokument, Hardy,“ hõiskas ta, kui mõlemad hingetult toolile vajusid. „Minu arvates on see suurepärase, et krahv Herbert Nordau sinu peale nii rikkalikult mõetlnud. Ja ma rõõmustan — rõõmustan hirmsasti — enam kui ma selle päranduse oleksin ise saanud. Nüüd oled sa ühe hoobiga kõigest hädast pääsnud ja kõigest murest lahti, mu armas. Rõõmusta ometi ka!“

„Ei või veel rõõmustada, Mia. See kõik keerleb mu peas veel kirjult ringi. Ja testament — seal on ometi kummalised tingimused täita!“

„Neid ära kardada. Kindel on, et sa igatahes oled rikas pärija. Kõik muu tuleb ise-enesest.“

Ka tädi Klementine oli lugemisega lõpule jõudnud.

„See on sulle suureks, suureks õnneks, Hardy, ja ma soovin sulle südamest õnne!“

„Täna, tädi Klementine. Kas ma siis tõesti võin rõõmustada?“

Mia võtts ta ümbert kinni.

„Loeme nüüd testament veel kord hooliga läbi, mu armas. Küll siis su peas kõik jälle varsti selgub.“

Helilooja **Aleksander Läte**

pühitses 12. jaanuaril oma 70. a. sünnipäeva. Ta on sündinud aastal 1860 Tartumaal Pikasillal, õppinud Rõngu kihelkonnakoolis ja Valga seminaaris, hiljem lõpetanud Dresdeni konservatooriumi ja elanud Tartus, kus tema algatusel algas suur muusikaline tõus. Tema on loonud suure hulga helitöid, eriti koorilaulu mees- ja segakoorile. Need helitööd on väga rahvapärased ja otsitavad, mõned neist, näiteks „kuldrannake“ on otse rahvalauluks saanud. Nii mõneski suhtes võib Lätet Eesti uuemas muusikas suunaandjaks nimetada. Soovime vanale veteranile tema aupäeval, mis ta ise tervislistel põhjustel Nizzas mööda saadab, kõige soojemalt südamest õnne. Paistku temale veel kaua soojendav päike ja andku temale taevast tervist, et ta veel kaua meid võiks rõõmustada oma ilusate helitöödega.

Ja üksteise ümbert kõvasti kinni hoides süvenesid nad pika dokumendi lugemisele.

Mia peatas vahel elava hütidega. Tema taipas kõik palju rutemini kui kohmetu Hardy, kellele see ootamatult tuli ja näis, nagu oleks see kõik olnud vaid unenägu.

— — —

Norbert von Halldorfi villa Düsseldorfis.

Noore majahärra töötoas sügavates klubi-
toolides istusid tema ja ta sõber Günter.

„Nii siis pole teist teed, Günter, kui esimesel mail Hohenecki lossi reisida?“ küsis Norbert.

Krahv Günter toetas pead mõtiskledes kaele.

„Ei, Norbert, teist teed ei ole, kui ma ei taha suurt pärandust kaotada. Selle on see vana üksiklane seal Hoheneckis ilusasti välja targutanud, et minu rõõmu päranduse suhtes sumbutada ja rikkuda. Pean nimelt oma vaenlasega ühes koos selle torema mõisa pärima ja veel sellistel tingimustel.“

„Oled sa selle preili vastu siis nii vaenulik? Siis on ta küll vististi väga inetu?“

Krahv Günter lõi enesele kinnastega laksuvalt põlvele.

„Mina ei tunne teda üldse, seda Bernhardine von Rosenit, ehk ta küll minu, kuigi õige kaugelt sugulane on.“

„Sa ei tunne teda ja nimetad teda ometi oma vaenlaseks?“

„Jah, vaata, selle vaenu olen ma nii ütelda perekondliku traditsioonina pärinud. Nordaude ja Rosenite vahel haigutab juba põlvest põlve sügav lõhe. Arvan, see on olnud vana, juba ammu unustatud päranduseasi, millest see vaen algas. Seda kuulen ma vähemalt sest kummalisest testamendist. Igatahes oli krahv Herbert Nordaul tunne, et vaja on seda vaenu likvideerida, ja sellepärast tegi ta testamendi, et see Bernhardine von Rosen kui Rosenite viimane võsu ja mina kui viimane Nordau üheskoos peame pärima Hohenecki lossi — täpselt pooleks — kuni viimase hõbelusikani. See oleks minule ju väga armas üllatus. Aga vana härra on testamendi kummaliste tingimustega sidunud. Mina tunnen head meelt, et mu traditsiooniline vaenlane pool krahvkonda pärib. Aga et testamendi tegija, Jumal andku talle see andeks, — testamendis on määratud, et meie, tema mõlemad pärijad, iga aasta vähemalt kolm kuud, ja nimelt 1. maist kuni 1. augustini, üheskoos Hohenecki lossis peame elama, see on kibe. Ja see asjalugu võiks mu preili von Roseni vastu vaenulikuks teha, mitte aga meid lepitada, nagu seda päranduse jätkaja on mõelnud.“

Norbert von Halldorf naeris.

„Ära räägi ennast vihaseks, Günter. Tõsiselt sa seda ometi ei mõtle. Oled tänuliku iseloomuga inimene ja ei või krahv Herberti peale pahana olla.“

Krahv Günter lükkas juuksed otsa eest.

„Sul on õigus, Norbert.“

„Kas preili von Rosen on noor või vana?“

„Täpselt ma seda ei tea. Testamendis seisab ainult, et ta minust noorem on.“

„Ja sellise noore daamiga pead sa tihe katuse all elama.“

Krahv Günter kargas jalule.

(Järgneb.)

Merimehe kättemaks.

Saksa kirjanik **Gerd Harmsdorff.**

2

See kutse polnud sugugi ebaharilik, sest iial ei lasknud üks kapten ülemaatavaid sadamaohvitseri oma laevalt lahkuda, ilma et nad oleksid temaga pudeli veini joonud.

Nii ei viivitanud ka hispaanlane kutse vastuvõtmisega, seda enam, et ta minestanule pilku heites nägi, et George Putnami sõnad õiged olid.

Kui viisakas mees kunagi laskis kapten hispaanlase ees minna, aga ta kasutas neid väheseid hetkeid, mil ohvitser teda ei teadnud tähele panna, ja sosistas oma tüürimehele mõne kiire sõna kõrva, sõna, mil vististi eriline tähtsus oli, sest et tüürimehe nägu neid kuuldes kummalises rõõmus helkima löi.

„Peab sündima, kapten! Ja kärata! Võite minus kindel olla!“

Hispaanlane polnud sest lühikesest kahekõnest midagi märganud ja tema auväärne, vali tagasihoidvus taganes pisut lahkema oleku eest, kui stevard väikeses, madalas kajutis laua kõiksugu maiustustega oli täitnud ja kapten klaasid sirava madeiraga täis valas. Asjatundliku näoga maitstes ta head veini, ja kui George Putnam veel kord hakkas oma süütust tõendama, tõrjus ta naeratades:

„Laske olla, kapten! Pass on küll võltsitud, aga teie madeira on eht ja teile ei pea sellest mingit pahandust tekkima. Olen rõõmus, et mul see püük õnnestus, sest see ülendab minu seisukorda tähtsalt.“

„On's mees tõesti nii tähtis?“ küsis kapten silmanähtavalt täieliku otsekohesusega. „Ta ei näe sugugi sellisena välja.“

„Tema on kolumbialane, üks neid niinimetatud patrioote, kes heaks arvasid hispaania valitsuse vastu mässu tõsta.*) Cachiri lahingus, mis mässajailt vististi tohiks lusti võtta veel edasi võidelda, sai ta haavatud ja vangistati. Ta saadeti Havannasse, kus teda arvati kindlamini kinni hoida võivat kui mõnes Kolumbia vanglas, ja meie kommandant oleks täbarasse seisukorda sattu-

*) Kolumbia oli enese Hispaania alt vabastanud ja Cundinamarca nime all Uue-Granada ühisriikide liituga ühinenud, aga aastal 1815 ja 1816 oli kindral Pablo Morillo ta jälle hispaania valitsuse alla heitnud. Siis pandi seal toime hirmsad rõhumised ja lasti luematu hulk inimesi maha.

nud, kui see kardetav mässujuht nüüd oleks põgenema pääsenud.“

„Ja tema proua? Kas temagi võttis mässust osa?“

Hispaanlane, kes hoolega madeirat maitstes, naeratas.

„Ei, kapten! Aga hispaania valitsusele on see väga kasulik, kui kogu perekond tema käes on. Naine on väikese sõjakavaluse abil Havannasse toodud ja peetakse siin kinni, ilma et ta oma mehega muidugi tarvitseks vanglas istuda. Tema on oma mehe eest niiteldi pantvangiks.“

„Aga kuidas võis see sündida, et vang minuga Havanna tänaval sai rääkida ja minult omale kui ka perekonnale sõiduluba norida?“

„Tema tervis muutus vangla maa-aluses kongis halvaks. Sellepärast andis kommandant ta naise härdale palvele järele ning lubas temale mõnesuguseid kergendusi. Ja nagu te nägite, tarvitas vang seda suurt meelt põgenemiskatseks. Arvan, tulevikus ei olda tema vastu nüüd enam nii armuline.“

Kapten ei olnud juttu vestes klaasitäitmist unustanud ja hispaanlase jutuvoolu põhjus seisis küll suurelt osalt selles, et ta pudeli peaaegu üksipäini oli tühjendanud.

„Vein maitstes teile?“ küsis George Putnam meelitava naeratusega. „Nagu näen, olete asjatundja. Ja sellepärast tahan teile, kui lubate, veel ühe tilga esitada, millist ainult mu parimad sõbrad saavad maitsta. Palun silmapilk oodata, sest selle juure ma kedagi teist ei usalda saata.“

Hispaanlane vaidles esiti vastu, aga tal polnud sellega tösi taga, ja viimaks laskis ta kaptenil minna, teda veel paludes hoolt kanda, et vangide pakid vaheajal paati viidaks.

Kui Putnam laevalaele ilmus, polnud seal hispaania sõdureid näha; neegrid aga, kes ohvitseri käsul olid pidanud paati jääma, istusid ühe madruse seltsis laevaninas ja maitseid hoolega rummi, mille pudel vahetpidamatult ühe käest teise kätte läks.

Õnnetute sõitjate rühm oli sellele pildile kõige teravamaks kontrastiks. Lucy oli küll minestusest ärganud, aga ta oli täis meeleheidet ja peatu. Kui ta mees kaptenit nägi, ruttas ta tema juure. Ta silmis loitis metsik tuli ja ta huuled värisesid.

„Kui teis leidub veel sädegi halastust, siis muretsege mulle relv!“ lükkas ta suust. „Ma vammun teile oma laste elu juures, et ma seda kellegi teise vastu ei pööra, vaid ainult enese maha lasen. Ma ei või sinna hirmsasse vanglasse tagasi minna — ei või! Ja kui teie olete tundlik inimene, siis hoidke mind selle eest!“

George Putnam raputas eitavalt pead.

„Oleks olnud parem, kui Te mulle varemini oleksite tõtt rääkinud. Et ma teie heaks nüüd palju teha ei saa, ilma et paneksin oma laeva ja meeste elu kaalule, taipate küll ise. Vaja on ainult mõnda hästisihitud kuuli kindlusest ja meie kõik oleme põhjas. Teie ei või ometi nõuda, et ma seda riskeeriks!“

Kolumbialane tegi meeleheitliku liigutuse.

„Tean küll, et mind enam keegi ei saa aidata ja ma ei palu teid ka selleks katset teha. Palun teilt ainult relva ja seda, et teie minu naise ja lapsed mõnel põhjusel kajutisse viite. Nemad ei tohi minu surma tunnistajad olla.“

Kaptenil polnud enam aega temale vastata, sest ilma et mehed oleksid märganud, oli Lucy tõusnud ja oma vanema lapsega nende juure rutanud, kus ta George Putnami ette põlvili langes.

„Armum — halastust!“ nuuksus ta. „Tean, et ma seda teie pärast pole teeninud, aga kui aus mees ei tasu teie mulle mitte kätte sellega, et teie meie selles hädas maha jätate.“

Kapten kummardas tema juure ja tõstis ta üles.

„Jah, senjoora,“ ütles ta, „minul on nüüd nõu kätte maksta, aga merimehe kombel. Ja seni hoidke oma meest tagasi, et ta üle parda merde ei hüppa.“

Ta pööras neile selja, heitis ühe pilgu kindluse poole ja teise tähelepanelikult üles taeva poole, nagu veenduda tahtes, kas vahest märke ei näe, mis tuule pööramist võiksid ennustada. Siis rääkis ta jälle mõne sekundi esimese tüürimehega ning kadus, õnnetuid sõitjaid mitte enam tähele pannes, jällegi laeva sisemusse, et sealt oma asjatundlikule hispaania külalisele lubatud head veini tuua.

4.

Teinegi pudel oli peaaegu tühjendatud ja pooleldi joobunud ohvitser kirjeldas parajasti lõuna-ameerika patriootidele õnnetult lõpnud Araguila lahingut, kui laeva äge liikumine teda äkki sõnas sundis peatuma.

„Välk ja pauk, kapten!“ kisendas ta, kuna ta näost punaseks läks. „Usun, teie shooner sõidab.“

„Aga muidugi!“ vastas kapten kohmetamata. „Kas te seda alles nüüd märkate? Ega teie ometi ei oodanud, et ma sellise toreda tuulege, mis iial Havanna sadamast välja puhunud, siia rahulikult paigale jään!“

Metsikult kargas hispaanlane jalule ja ruttas kajutitrepist üles. Mida ta George Putnami tõendusest hoolimata veel polnud tahtnud uskuda, seda nägi ta nüüd ise oma silmadega: shooner sõitis kiiresti ja moolo seisib juba vähemalt kaks inglise miili nende taga.

Ohvitseri suust tuli hispaaniakeelne vandesõna.

„Äraandmine!“ müristas ta. „Aga seda peate tasuma. Sõdurid, pange äraandja ning kapten raudu! Tüürimees, teie olete surmalaps, kui teie silmapilk laeva ei pööra!“

Metsikus vihas ikka ainult kaduva Havanna poole tagasi vahtides, ei olnud ohvitser veel oma meeste poole vaadanudki, ja ta uskus vaevalt oma silmi, kui ta mehed nägid tema kära peale meeskonna ruumist tuikudes ja relvadeta välja kobasid. Meeletus vihas käratas ta neile:

„Võtke see äraandlik yanke kinni, mehed — siduge ta!“

Nüüd astus kapten, kes temast peajao piken, just tema ette, püstol käes.

„Ärge rikkuge oma kopsu, senjoor! Siin äraandjaid ei ole. Meie oleme vabad ameeriklased ega ole Hispaaniale mingisugust truudust vandunud. Mis aga puutub seda teie senist vangi, siis ärgu juleku keegi teda puudutada. Tema seisab minu kaitse all, ja siin laevas on ainult minul õigus käskusid anda.“

Hispaanlane oli näost lubivalgeks kahvatanud. Ta oli oma mõõga all kajutis enese ümbert ära pannud, sest et see teda einel oli takistanud, ja tema relvatus takistas teda nüüd ameeriklast karistamast, nagu ta seda tema arvates vääris.

Uuesti tahtis ta oma sõduritele käsku anda kapteni kallale kippuda, siis märkas ta, et ta sõdurid relvadeta olid ja „Aurora“ kaheksa madrust relvastatult kajutitrepi ees seisid. Neegrid aga lamasiid joobnult köierullidel ning paat, mis neid laevale toonud, jooksis köie otsas lustilikult shooneri kiilivees. Kogu asi oli nii kavalasti sepietud, et hispaanlane alles nüüd taipama hakkas, millise kavalusega ta oli lõksu meelitatud.

Küll ei tahtnud ta seda esiotsa veel teatavaks võtta, vaid kordas ägedalt oma käsku,

et laev ümber pööraks, kuna ta vastasel puhul vägivalda pidavat tarvitama, aga peagi pidi ta kapteni vastuse järele selgusele jõudma, kui vähe mõju ta ähvardus sellele avaldas.

„Vägivallast ei või siin juttugi olla, senjoor! Teie sõdurite püssid on meie käes ja luku taga; neid te ilma meie lubata enam kätte ei saa. Ja et meil praeguses olukorras kerge asi on teiega valmis saada, võite isegi taibata!“

Hispaanlane tõmbas raskesti hinget. Tema sõjamehelik autunne kannatas kirglikult mõtte all, et ta võitluseta pidi alistuma.

„Härä,“ ütles ta, „ma loodan veel ikka, et teie minuga julget nalja teete.“

Kapten raputas pead.

„Meie, ameeriklased, pole iial suured naljasõbrad.“

„Aga kas te siis ei tea, et seega enese kuriteos süüdlaseks teete?“

„Kui me oleksime hispaanlased — võib olla küll! Aga kuna ma olen ameeriklane, siis pole kuriteost juttu. Meie viibime erapooletul merel ja teie teate, et me enestele seal ei lase käsku anda. See patrioot pole minu arvates midagi kurja teinud, vaid on oma isamaa ja vabaduse eest ausat võitlust võidelnud. Nii siis ärge mõtelge, et ta veel oma voli alla saate! Kordan teile: tema seisab minu kaitse all!“

Hispaanlane hammustas oma huuli. Ta nägi selgesti, et võitlus sellisel puhul lihtsalt hullumeelsus oleks olnud. Juba laevamadruste otsustavad näod võrreldes tema sõdurite lootuseta nägudega pidid temalt kõik võitlusehimu rõövima.

Aga veel oli tal võib olla teistsuguseid lootusi.

Mitte väga kaugel oli mitu valitsuselaeva ja tollipaati näha. Kui tal korda läks neile kuidagi märku anda, siis peeti shooner tingimata kinni.

Ta vahtis tähelepanelikult sinna poole, kus parajasti üks relvastatud paat nähtavale tuli; aga kapten oli küllalt nii tark, et ta mõtted mõistatas, ning pani talle mõjuva liigutusega oma käe õlale.

„Senjoor, teie peate mulle selle au tegeema, et minu seltsis einet võtate. Lõuna-ajal viibite vististi juba oma paadis merel. Aga ma töotan teile, et õhtusöögiks Havannasse jälle tagasi jõuate.“

Ja hispaanlasele ei jäänud tõesti muud üle, kui selle seisukorraga leppida. Ta nägi, et kapten järele anda ei tahtnud, ja tegi sellepärast paha mängu kohta hea näo. Paar minutit hiljem istus ta jälle madalas kap-

tenikajutis väisese laua ees, ja kuigi George Putnami Xeres temale sugugi enam nii maitsta ei tahtnud kui enne, ometi jõi ta isukalt selleks, et oma viha uputada.

Abikaasad aga seisid, üksksteise ümbert südamlilikult kinni hoides, laeva reelingu ääres ja vahtisid üksisilmil tagasi linna poole, selle õnnetu linna poole, kus nad nii hirmsasti olid pidanud kannatama. Mida laiemaks sinine veeriba paisus, mis nende ja sinakasse udusse kaduva moolo vahele tekkis, seda vabamaks sai nende rind, seda lootusrikkamalt põksus nende süda.

Lapsed olid osaksaanud hirmust juba toibunud, seda enam, et madrused neile häiks sõbruks olid saanud. ja hõisates jooksis vanem tütarlaps vastu kaptenile, kui see mõne aja pärast jälle laevalaele ilmus ja abielupaari talitis valmisseatud einele kutsuda.

Nälga ja janu nad nüüd küll ei tunnud, aga kuna kolumbialane leekivaid tänusõnu kogeles, haaras Lucy kapteni kõvast, päevitunud käest kinni ja oleks seda suudelnud, kui kapten teda ei oleks seda tegemast takistanud.

„Teie olete mulle suuremeelselt kätte maksnud,“ ütles ta tasa. „Olin teie pärast midagi muud ära teeninud ja ei oleks tõesti kurta tohtinud, kui teie seda mulle oleksite tagasi tasunud, mis mina teie vastu eksisin. Ma ei oska teid küllalt tänada, aga ma tahan oma lapsi õpetada teie nime kui meie päästja nime õnnistama.“

„Sellist tänulikkust pole vaja, senjoor,“ vastas George Putnam tõsiselt, aga ka vaenuta. „Mis ma tegin, seda ei teinud ma armastusest ega vihast teie vastu, vaid seda tegin ma ainult nii, kuidas seda minu merimeheau nõudis. Ja et see korda läks, see polnud minu teene. Kui kindluses vähegi oleks tähele pandud meie juure saadetud paati, meie ei oleks vististi mitte terve nahaga pääsnud. Mina arvestasin siin algusest saadik hispaania kergemeele ja hooletusega. Kui mind mu arvestus oleks petnud, siis puhkaksime praegu võib olla kõik merepõhjas.“ —

Kui nad olid jõudnud Havannast umbes kakskümmend miili eemale ja sadamat enam näha polnud, nagu ka ükski valitsuselaev ennast enam ei näidanud, lubas kapten oma vägisi kinnihoitud külalistel jälle paati minna, sest et shooner nüüd enam tagaajamist ei tarvitsenud karta ja kaugem maa ka sõduritele oleks võinud elukardetavaks saada, kui nad kaugemal oleks pidanud merel viibima. Lahkumine hispaanlaste ja lae-

vameeste vahel oli sõbralikum kui seda oleks võinud oodata, ja ohvitser raputas isegi kapteni kätt.

„Küll juba selle eest hoolitsetakse, et ma teid ei unusta,“ ütles ta naeratades, „sest teie tutvuse eest saan ma vististi mõned kuud kindlusevangistust. Aga meie elame sõjaajal, ja ma tahan loota, et ma sama tubli mehe poolt, kui teie olete, toetust leiab, kui mind saatus kord saaks laskma mässajate kätte langeda.“

Paat lahkus laeva juurest, ja rahulikule merele vaadates polnud kahtlust, et ta õnnelikult sadamasse jõudis.

Shooner aga lendas soodsa tuulega oma kodu poole, kuhu ta ka kaheteistkümnendal päeval õnnelikult jõudis.

George Putnami ülespidamine oma sõitjate vastu oli esimesest hetkest saadik muutunud viisakas, ometi ka tagasihoidlik. Selline oli ka nende lahkumine Philadelphia sadamas. Vürstliku kingituse, mis Thomas Henderson temale päeval pärast saatis, lük-

kas ta uhkelt tagasi. Ja kui siis ta endine reeder teda isiklikult tuli külastama ja tänama, kuulis ta, et kapten linnast juba oli lahkunud.

Havannasse ei tohtinud George Putnam muidugi enam kunagi minna. Tema päästetud sõitja aga ei kärsinud kuigi kaua kodumaalt kaugel viibida. Kui mässuleegid hispaania sunnivalitsuse vastu Kolumbias uuesti loitma löid, ei lasknud ta ennast enam Philadelphias kinni hoida, ja tema nime, Hualerot, nimetati hiljem ühes ta julge kaasvõitleja Bolivariga kui vabadusevõitluse vaprama juhataja nime.

Hispaanlased löödi Kolumblast välja. Alles pärast sõja lõppu läks ka Lucy oma lastega uuele kodumaale tagasi, ja kui ta ka George Putnami iial enam ei saanud näha, selle mehe pilt jäi ometi kui kõige parema, armsama ja suuremeelsema mehe pilt eluag ta südames särama,

(Lõpp.)

Silmapilk.

Saksa kirjanik **Martin Unterveger.**

Nagu välg sähvatab ja kaob, nii tuleb ja põgeneb silmapilk. Mööduv ja tähtsuseta, valitseb ta ometi maailma ja aega. Temas puufuvad kokku minevik ja tulevik ja sepitsevad igavesti kindla ja igavesti põgeneva oleviku.

Nagu jõe mõirgavad vood ja mere müri-sevad lained koosnevad müriaadidest veetilkadest, nii koosneb üle maakera voogav aeg silmapilkudest, mis reastuvad lõpmatust järjest.

Kõik sündivus ja kaduvus, iga muudatus sünnib silmapilgust. Tema on ainus tõeliselt olev alas, millel ajaloohaamer inimeste saatust kujundab.

Silmapilk otsustab elu ja surma üle. Mõistuse poolt valgustatud refleksiooni

läbi saab inimene silmapilgu valitsejaks. Temas võetud otsus otsustab meie tuleviku, just nagu tõuge kuulile suuna määrab. Raudse paratamatusega.

Silmapilk on inimese elu draamas traagiline moment. Kaalutagu tunnid ja päevad otsa tähtsat otsust, mööduandev ükski on silmapilk. See näitab ta kõrget tähendust elus. See arusaamine sünnib inimest silmapilgule kõige suuremat tähelepanu kinkima. Kes temast ei hooli, ta kasutamatu laseb mööda või teda kurjasti tarvitab, sellele ilmub ta kord kui hirmus kättemaksja.

Inimene istub teljete ees ja kudub enesele mööduvatest silmapilkudest kas surematuse hiilgava riide või kahvatu surnulina. Silmapilgus peitub tema saatust.

Kosjakontor.

Ameerika kirjanik **O. Henry.**

Kairos, väikeses Kesk-Ameerika linnakeses, otsustasime meie, see tähendab minu sõber Andy Tucker ja mina, kosjakontori avada. Meil oli tookord kuustuhat dollarit raha ja meie nõu oli seda summat kahe kuu jooksul poole võrra kasvatada. Selliseid ettevõtteid ei saa ju keegi, vaadates kokkupõrgetele ametiasutustega, kauemini kui kaks kuud pidada.

hästi korras piimatalitus, soovib uuesti ahi-elluda. Otsitakse meest, kes, kui ka mitte rikas, ometi hea ja aus on. Ta võib olla ka vanem, aga ta olgu ustav ja töödarmastav. Soovijaid palutakse oma vastuseid saata Peters ja Tuckeri kosjakontorile Kairos (Illinois) märksõna „Üksik“ all.“

Kui Andy kuulutusekirjutamisega valmis jõudis, küsisin ma temalt:

Pirita idülliline loodus.

„Pirita kaunistamise seltsi“ fotovõistlusel „Pirita elu ja ilu 1929“ III auhinnaga kroonitud F. Velberg'i pildikogust, Agfa plaadil.

„Pirita Kaunistamise Selts“ korraldas möödunud aastal Piritat kujutavate piltide saavutamiseks fotovõistluse, mida korraldatakse ka tulevikus igal aastal. Nagu iga uus algatus pikemaajalist sissetöötamist nõuab, enne kui ta suuremaid tagajärgi annab, nii ka siin; võistlusest osavõtmine oleks võinud olla elavam. Kokku oli kuus võistlejat 82 pildiga, mis koosnesid kuuest pildikogust. Võistluse juryst võtsid osa 12 liiget, teiste seas meie tuntuimad kunstnikke: Laipmann, Burmann, Reindorff. Kunstiliselt ei küünninud tööd mitte kõrgemate auhindadeni. Esimese ja teise auhinna vääriliseks ei tunnustatud ühtegi kogu. Kolmanda rahalise auhinna ja kolme auhinna asjades saajateks tunnustati: Velberg, Paalman, Vinnal ja Rosedam. Auhindastatud pildid olid vaatlemiseks välja pandud A. Tanseri fotoäri avaral vaateaknal Vene tän. Nr. 7. Algas on tehtud, millele järgnevad „Pirita Kaunistamise Seltsi“ poolt korraldatavad igaaastased fotovõistlused avaramail ja uuendatud tingimustel, mis loodetavasti tulevikus mõjuvamaid tagajärgi saavad andma. Pirita loodusline ilu ja ajalooline tähtsus väärib suuremat tähelepanu. Juhime lugejate tähelepanu meie käesoleva numbriga kaaneküljel ilmunud „Pirita Kaunistamise Seltsi“ fotovõistluse tingimustele.

Andy seadis kuulutuse jaoks järgmise teksti kokku:

„Sümpaatlik, kena välimusega lesk, 32 aastat vana, kel 2000 dollarit sularaha ja

„Nüüd on kõik korras, aga kust peame siis selle lese saama?“

Andy vaatas mulle hämmastunult otsa. „Jef,“ ütles ta etteheitvalt, „ma ei tead-

nudki veel, et sa nii kangekaelne realist oled. Arvasin, et sinu kunst su üle viletsa elu regioonide tõstab. Ütle mulle, ausõna, mis tarvis vajad sa naist? Mis ootad sa naiselt? Mis on kosjakuulutusel tegemist naisega?”

„Kuule, vennas,“ vastasin mina, „ja seda pea kogu eluaeg meeles: alati, iga äri juures, olen ma katsunud kaupa oma käes pidada, kaupa, mida võib vaadata ja kobada. Ja ainult sellepärast ei ole politsei mind iial liiasti tülitanud. Muidugi ei ole see kõik: peab veel tundma kõiki politsei eeskirju ja kõige pealt täpselt sõiduplaani. Aga kõige tähtsam on — kaup! Muidu ei saa sa enast välja luisata, ka kui politseile viis dollarit pihku pistad. Ei, kaup peab tingimata olema. Et meie kontor ei kannataks, peame enestele kas või vägivaldaga sümpaatliku lese muretsema või midagi selle sarnast. Olgu ta ilus või inetu, aga ta peab tingimustele vastama, mis meie hinnakirjas on märgitud. Muidu seisame varem või hiljem rahukohtuniku ees.“

„Väga hea,“ kiitis Andy järele, „sul võib õigus olla. Jah, nii on asi kindel, eriti sel puhul, kui politsei või kohus peaks läbiotsimise ette võtma. Aga kust saame lese, kes nõus on meie kosjakontoriga ühes töötama ja mitte kohe ei abiellu?“

Mina jutustasin, et sellist leske tunnen. Minu vana sõber Trotter, kes poole eluiga mineraalvett valmistas ja inimestel laataldel hambaid välja tõmbas, oli aasta tagasi rohtu võtnud, mis üks arst talle kirjutas, ja selle tagajärjel oli ta naine leseks jäänud. Omal ajal külastasin ma teda tihti ja võisin nüüd oletada, et proua Trotter minu ettepanekuga nõus on.

Vaevalt kuuskümmend miili lahutas meid linnakesest, kus ta elas. Viivitamata istusin ma rongile ja sõitsin lese juure.

Proua Trotter vastas suurelt osalt meie kuulutuse tingimustele. Ainult mõni väike asi läks sellest lahku: ta oli palju vanem, tal puudus kena välimus ja ta oli vaene. Aga ta laskis enese kergesti veenda ja ei või ka ütelda, et ta oleks olnud eemaletõukav. Ja mispärast ei võinud me siis vana sõbra leske aidata?

„Aga kas teie äri on ka aus?“ küsis ta, kui ma temale meie kavatsust tutvustasin.

„Proua Trotter!“ hüüdsin ma. „Mina ja Andy oleme arvanud, et vähemalt kolmtuhat meest, kes meie, küll demoraliseerunud, aga laial maal elavad, pärast meie kuulutuse lugemist teie kätt ja varandust saavad ihkama. Selles sõjaväes on vähemalt kolmtu-

hat, kes teile oma kätt ja südant saavad pakkuma. Need kõik on kadunud inimesed, kes ainult teie kaasavara peale välja lähivad, proua Trotter. Mina ja Andy oleme otsustanud neile parasitidele vastu kõrvu anda. Kummal pool seisab siis ausus, meie või nende pool? Uskuge mind, proua Trotter, meie äri on aus. Usun, nüüd taipate, et meil kõrge ja ülev eesmärk on.“

„Jah, jah,“ vastas proua Trotter veendumusega. „Oleksin pidanud teadma, et teie midagi kurja ei või teha. Aga millise kohustuse võtan mina enese peale? Kas pean ma iga üksiku tagasi lükkama või võin kümme korraga välja visata?“

„Teie kohustused saavad olema otse naeruväärilised, proua Trotter. Meie asetame teie vaiksesse hotelli ja kanname seal teie ülespidamise eest hoolt. Kogu kirjavehetuse ja üldse kõik ärilised suhted võtame oma peale. . . . Aga ometi võiks võimalik olla, et mõni kangekaelne mees, kes nii rikas on, et jõuab omale raudteepileti osta, Kairoosse tuleb ja isiklikult tahab proua Trotteri südant proovida. Sel puhul peate ise temaga toime saama ja ta välja viskama. Peale selle saate 25 dollarit nädalas palka ja kõik muud kulud kanname meie.“

Proua Trotter vastas:

„Olen viie minuti jooksul valmis. Toon ainult oma puudritoosi ja annan võtme naabrinna kätte hoiule. Loodan, et minu nädal juba nüüd algab.“

Nii siis töin ma proua Trotteri Kairoosse. Töin ta sinna, võtsin talle vaikselt hotellis toa, kaunis kaugele meie büroost, läksin siis Andy Tuckeri juure ja andsin talle oma tegevusest aru.

„Tore!“ hüüdis Andy. „Nüüd, mil meil on rahulik südametunnistus, õng ja õngesõõt, võime rahulikult „matse“ püüdma hakata.“

Me kuulutasime kogu maal ja deponeerisime pangas kakstuhat dollarit proua Trotteri nimele. Andsime talle isegi tshekiramatu, et ta tarbekorral seda mõnele ametnikule võiks ette näidata. Ma teadsin, et ta oli aus naine ja meie usaldust kurjasti ei tarvitanud.

Mis me olime ette näinud, läks täide. Esimese kuulutuse peale saime nii palju kirju, et nende vastamiseks päevas kaksteistkümmend tundi kulus. Kunagi ei olnud me arvanud, et meie maailmas leidub nii palju kalleid, kuigi vaeseid kavaleere, kes igatseisid abielluda sümpaatliku lesegaga ja tema varandusega.

Enamik neist ütles avalikult, et neil pole raha ega ka ametit, kuid enamik neist kin-

nitas ka, et lesk nende läbi saab kõige õnelikumaks naiseks, kui ta nende ammutamata armastusest ja mehejõust tahtvat ammutada.

Iga klient sai vastuse otsekohe. Peters ja Tucker lisasid eneste poolt veel juure, et kirj vahetuse kuludeks kaks dollarit läheb, mida lähemale kirjale palutakse kaasa lisada.

Kas taipate nüüd, sir, kui suurepärase meie mõte oli. Vähemalt 99 protsenti neist tundmata lese amatööridest muretses enesele mõnesuguse ime abiga nõutud kaks dollarit ja — saatis need meile. Jah! Ilma raskuseta ja segaduseta! Tõesti, meie pidime kangesti töötama. Kirusime päris. No jah, katsuge päevotsa kirju lahti teha ja sealt ikka jälle kaht dollarit välja võtta!

Leidus muidugi ka hulkureid, kes isiklikult ilmusid. Need saatsime otseteed proua Trotteri juure. Ainult kolm või neli tulid meie kontorisse tagasi — meid peksma. Muide teenisime teatud ajal läbistikku ümarguselt kakssada dollarit päevas.

Ühel õhtul istusime töö juures. Mina silitasin rahapabereid siledaks ja asetasin neid sigarikasti, Andy vilistas viisi:

„Ei sulle helise need pulmakellad!“

Äkki seisis lävel mingisugune elav gentleman ja hakkas pilkudega seinu kobama, nagu otsiks ta mõnda muuseumist kadunud pilti. Ma silmitsesin teda ja tundsin, kuidas uhkus mu rinnakasti paisubas: meie äri oli puhas; keegi ei saanud meile midagi ette heita.

„Täna on härrad hulga kirju saanud,“ ütles ta nagu tahtmatult.

„Lähme,“ ütlesin ma ja võtsin kübara. „Oleme teid oodanud. Näitame teile oma kaupa. Kas oli president terve, kui Washingtonist lahkusite?“

Viisin ta hotelli, kus proua Trotter elas, ja esitlesin temale meie lese. Ja siis näitasin temale tshekiraamatut kahetuhande dollari peale.

„See oleks siis ju korras,“ ütles nuuskur.

„Jah,“ ütlesin mina. „Ja kui te olete kavaler, siis luban, et tohite selle daamiga maksuta rääkida. Teilt, mu härra, meie tasu ei nõua.“

„Täna, tänan,“ vastas tema. „Täna väga. Kui ma veel poissmees oleksin, võib olla... Elage hästi, mr. Peters!“

Kolme kuuga teenisime umbes viistuhat dollarit. Kuid ometi otsustasime äri lõpetada. Igalt poolt lendas kaebusi; pealegi oli proua

Trotter väsinud, sest et võistlejad, kes teda näha tahtsid, talle rahu ei annud.

Kui meie kraam oli likvideeritud, läksin ma proua Trotteri juure. Tahtsin talle nädala palka kätte anda, temaga Jumalaga jätta ja temalt tshekiraamatut kahetuhande dollari peale jälle ära võtta.

Astun hotelli. Vaatan, tema istub ja nutab kui laps, kes ei taha kooli minna.

„Mis teil on?“ küsin ma. „Mispärast nutate, proua Trotter? On teid keegi haavanud või ihkate koju?“

„Ei, mr. Peters,“ ütles tema. „Tahan teile kõik jutustada. Teie, mr. Peters, olite alati minu õndsas mehe sõber — Jumal andku ta hingele igavest rahu! Midagi ei taha ma teile salata, mr. Peters. Mina olen armunud. Olen armunud sellesse mehesse ja ei või temata elada. Tema on minu kehas- tunud ideal! Sellisest unistasin ma juba sest- saadik kui naine olen!“

Mäletasin õnnist Trotterit.

„Noh, siis muidugi abielluge, kui armastus vastastikune on. Kas teie idealil on samasugused haiglased tunded?“

„Jah,“ vastas tema. „Aga tema on üks neid gentlemane, kes teie kuulutuse peale ilmusid. Tema ei taha abielluda, enne kui ma temale kakstuhat dollarit olen kätte annud. Ta nimi on William Wilkins.“

Ja uuesti pubkeb ta nutma.

„Proua Trotter,“ ütlesin mina, „arvata- vasti ei leidu maailmas inimest, kes südame- likke tundeid oskab nii austada ja hinnata kui mina. Pealegi olite oma õndsas mehe, minu parima sõbra, abikaasa. Kui asi ainult minust oleneks, ütleksin ma: Võtke need kakstuhat dollarit ja saage oma valituga õnnelikuks. Meil ei ole raske teile seda sun- mat anda, sest et me enam kui viistuhat dollarit oleme teeninud, aga,“ jatkasin ma, „mina olen Andy Tuckeri osanik. Tema on küll aus mees, aga kaupmees. Pean pidama temaga nõu. Siis näeme, mis võime teha, proua Trotter.“

„Arvasin juba!“ kisendas Tucker, kui te- male selle loo olin jutustanud. „Tundsin otse, et midagi sellist tuleb. Naisi ei või südameasjus uskuda!“

„Aga, Andy,“ ütlesin mina, „on ometi kurb mõtelda, et oleme ühe naise teinud õnnetuks!“

„Muidugi!“ oli ta kohe nõus. „Ja selle- pärast ütlen sulle ka, mis asjast arvan. Si- nul on alati olnud pehme ja tundelik ka- rakter, mina aga olin alati kaine, kuiv ja umbusklik. Mine oma Trotteri juure tagasi

ja üle temale, võtku ta need kakstuhat dollarit pangast välja, andku oma brigandile ja — olgu õnnelik!“

Ma tõusin kähku ja pigistasin ausas vaimustuses viis minutit oma äriosaniku kätt. Siis jooksin ma proua Trotteri juure ja teatasin talle meie otsuse.

Naine lulus rõõmu pärast. Sama liialdusega kui ta enne oli kurbuses nutnud.

Ja kaks päeva hiljem pakkisime oma kohvrid ning läksime raudteejaama poole teele.

„Kas sa ei arva, et peaksime minema

„Pole lusti,“ vastas Andy. „Kardan, et jääme rongile hiljaks.“

Nii siis läksime vagunisse.

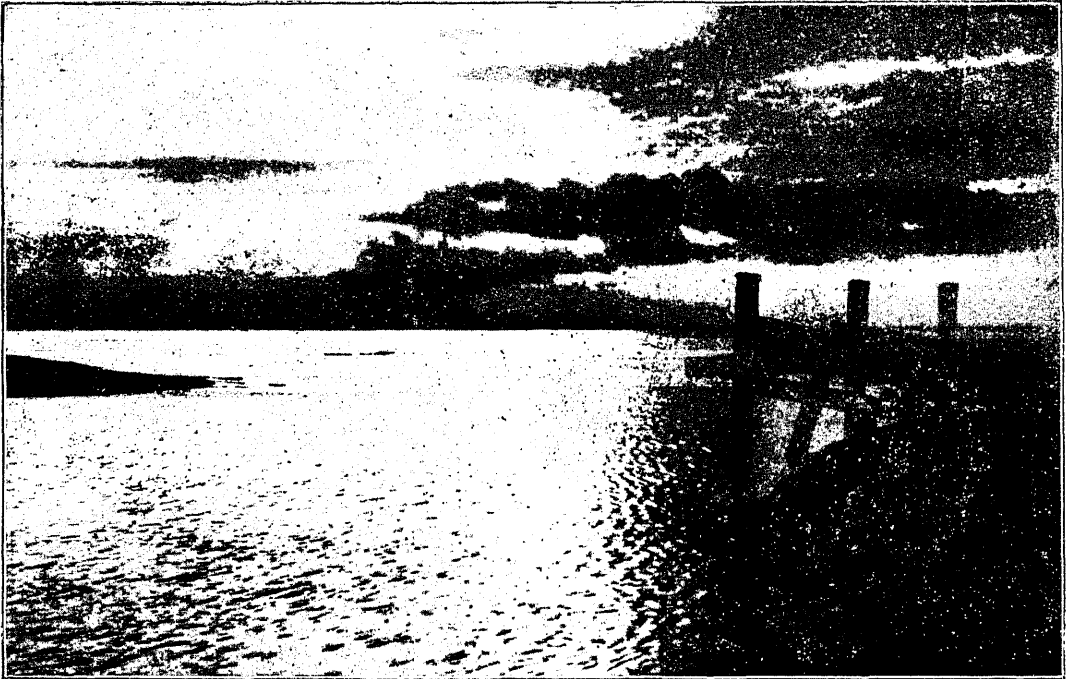
Andy võttis taskust paki rahapabereid ja palus mind neid teiste hulka panna, mis olime teeninud.

„Kust sa selle raha said?“ küsisin ma imestades.

„Need on need kakstuhat dollarit, mis me proua Trotterile kinkisime.“

„Kust siis sina nad said?“

„Ta andis nad mulle ise. Kuu aega külastasin ma teda üle päeva.“

Pirita jõe suu suvei, päikese loojaminekul.

„Pirita kaunistamise seltsi“ fotovõistlusel „Pirita elu ja ilu 1929“ III auhinnaga kroonitud F. Velberg'i pildikogust, Agfa plaadil.

proua Trotterit Jumalaga jätma?“ küsisin ma. „Tema tahaks sinuga tutvuda ja sulle isiklikult oma tänu avaldada.“

„Siis oled sina see William Wilkins?“

„Kes siis muu?!“

Kuupaistel.

H. Vühner.

Heidab noorkuu kahvatu
Hõbedat mu põrandale,
Nagu teaks, et seda ju
Vaja mures vaevejale.

Nagu tahaks tasa ta
Ütelda mu südamele:
„Ära kurda, kaeba sa,
Viimaks võit jääb valgusele.“

Kas susi lakkus või jõi?

Richard Roht.

1.

See sündis aastat kolmkümmend tagasi. Siis elas minu kodutalu maa peal Võrumaal vana Toru-Jakob, üks iseäralik mees. Mispärast teda Toru-Jakobiks kutsuti, seda ma ei tea või ei mäleta enam. Harilikult hüüti teda lihtsalt vana Toru või võru mur-

teinud. Küll võis ta jutustada, kuidas ta karjapoisi põlves huntide lõugade vahelt lambaid ära kiskunud ja kuidas ta hunte vembelaga vemmeldanud, küll võis ta ka vesta õitsilugusid, kus hundid hobuseid kimbutasid ja tema, Toru, hunte hobuste kallalt minema pidi peksma.

Pirita jõe käär.

„Pirita kaunistamise seltsi“ fotovõistlusel „Pirita elu ja ilu 1929“ III auhinna kroonitud F. Velberg'i pildikogust, Agfa plaadil.

rakus õieti vana Toro, kuigi ta perekonnanimi oli Võsu või võrukeeles jällegi õieti Võso.

Toru-Jakob kerkib mu mälestustes esile kui vana „ürgaja“ Eesti kuju. Ta oli veel orjaaajast pärit ja teadis tost ajast jutustada meile, lastele, aga ka täiskasvanutele kõige mitmekesisemaid — küll õudseid, küll ilusaid — lugusid, mida kuulata võis tundide kaupa kui imeasju. Kuid eriti armastas vana Toru tondi- ja hundijutte vesta, millisel alal ta ka iseäranis mu meelde ou jäänud veidra ja armsa kujuna.

Hunte oli vana Toru oma eluajal veel küllaltki näinud ja nendega ligemalt tutvust

Võrumaal on praegugi veel tarvitusel ütelus „tõllasusi“. Seda hüütakse teisele inimesele, kui ta iseäranis ahne või pealetikkuv on. Toru-Jakobi juttudest tean ma täpselt, kust on pärit sõna „tõllasusi“. Seda sõna tarvitati vanasti huntide hurjutamiseks. Kui hunt karja tuli, lamba turjast kinni võttis ja teda niiviisi oma kõrval metsa tiris, ise lambale sabaga hoope jagades, et kiiremini kaasa jookseks, siis hakkasid karjased hunti suure häälega hurjutama ja söimama, ning kõige rohkem tarvitati selleks sõnu:

„Tõhuju, tõhuju, tõllasusi!“

Toru-Jakob teadis rääkida, et hunt seda

sõimu tihti polevat suutnud välja kannatada, vaid lamba lahti lasknud ja metsa pagenuid.

Õitsilugudest on mul iseäranis meelde jäänud, kuidas üks vana kaval mära hundi surmas. Mära söönud üksi koplis ja hunt pikutanud ta ees nagu koer — koon kahe esimese käpa peal — ning oodanud juhust, et niipea kui mära pea tõstab, siis ta temale kõrri kargab. Kuid vana mära olnud tark. Ta nosinud kogu aeg rohtu — pea ikka maas — ja isegi kui ta edasi läinud, polevat ta pead tõstnud. Ta olnud kammitsas. Nii hiilinud ta kavalasti hundi ümber, ja kord, kui lamav hunt talle väga ligidale jäänud, hüpanud ta äkki — trahh! — ja löönud hundi oma kammitsa alla. Hommikul leitud mära liikumatult seisimas hundi kohal, kes vingerdanud ta kammitsa all ja olnud juba suremas.

Mis puutub tondijuttudesse, siis neis oli vana Toru eriti elava kujutlusega, kuigi temal endal polnud — tema sõnadest järeldades — kujutlusest juttugi, vaid kõik oli puhas tõde. Kuradiga ja kõigi põrguvägedega oli Toru-Jakob tuttav kui oma sugulastega ja, paistis, tal ei olnud nendega just kõige halvem vahekord. Vähemalt ei väljendanud ta nendest jutustades kunagi hirmu ega ka väga suurt aukartust, ta rääkis neist rahulikult kui tuttavatest inimestest. Eriti armastas ta seda teha söögilaua juures. Ta oli meie talu pops, tal oli hütt ja neli vakamaad maad mu isatalu lepiku taga ja selle eest tegi ta talule päevi — aitas niita, rukist põima, reht peksa, sõnikut vedada ja nii edasi. Ja kui ta siis tallu tööle tulija töövaheaegadel lauda sööma istus, siis oli see üks pidu meile, lastele, ning suur naer ja lõbu täiskasvanuile.

Toru söi pikaldaselt, aeglaselt ja jutustas ise kõige rahulikumalt ja tõsisemalt, ilma ühegi muigeta või naljata oma elamusi tontidega kui kõige igapäevasemaid, harilikumaid ja enesestmõistetavamaid juhtumusi. Et tondid end talle näitasid ja temaga tegu tegid, see oli talle täiesti loomulik ja harilik asi, sest — tema meelest — olid nad sama loomulikult ja enesestmõistetavalt olemas kui inimesedki.

Mäletan, kuidas Toru kord reheall vilja oli sarjamas ja siis sööma tülles kõige rahulikumalt ütles — ise pikkamisi laua taha istet võttes :

„Niipea kui sa teda nimetad, nii on ta sul man. Näed, ennist reheall, hüüdsin teda ja kohe vaatasin — kikas kires — oligi juures.“

See tähendas, et ta kuradit oli vandunud

— ja kurat ei lasknud end kaua kutsuda : kikka, kuke, kiremine tähendas seda, et kurat oli kohe saabunud, niipea kui Toru-Jakob teda hüüdis.

Teinekord saatis minu isa Toru-Jakobi rukkirehe peksmise ajal, pimedal ööl, naabri tallu rukkipeksu pinki otsima. Pink oli teatavasti naabri rehe taga katuse räästa all ja sealt pidi Toru ta ära tooma,

Toru tuli poole tunni pärast tagasi, kuid pinki ei toonud,

„Noh, kus piuk?“ küsis isa.

Ning Toru vastas kõige rahulikumalt ja loomulikumalt :

„Jah, pink . . . kuis ma teda toon? Istub teine kohe pingi otsal ja süggleb mulle vastu. Too siis veel pinki.“

See „teine“ polnud muidugi keegi muu, kui vana võigas ise või ka mõni tema sel- lidest. Kuid arvatavasti siiski vana ise, sest sellidega ei armastanud Jakob palju tegu teha — ta oli ise soliidne vanamees ja talle meeldis ka ikka päris tõeline vana kuri rohkem kui mõni noor sellikene.

Kord jälle, rukkirehe ajal — minagi võt- sin sellest tööst osa, kandes vilke rehest peksjate kätte — tuli vana Toru õhtul varakult tallu ja heitis sooja rehte magama, et sealt öösi kohe tööle asuda.

Meie rehte tülles küsis isa Torult :

„Noh, Jakob, kas oli ka hea magada soo- jas rehes?“

Mispeale Jakob haigutades :

„Või veel . . . Kogu öö möllasin teisega. Praegu alles läks juurest ära ja andis suud: mokadki mul veel märjad.“

2.

Lugu, millest jutustada tahtsin, juhtus aga tõeliselt vana Toruga minu lapsepõlves aastat kolmkümmend — kolmkümmendviis tagasi.

Oli varajane oktoobri hommik ja ilm veel pime kui kott, kui vana Toru üles tõusis. Ta hütt oli veel täiesti vanamoeline ehtis, sa- vipõrandaga, õlgkatusega ja ilma vunda- mendita, mille aset täitis n. n. „molder“ või võrukeeles „moldre“, mis moodustus seinte ümber kokku kuhjatud mullavallist, et külm seinte äärte alt tupp ei saaks pu- geda.

Selles toas elas Toru oma perega — naise ja lastega — ja oli hommikul ikka esimene ülestõusja, et ilma vaadata, lehma sööta ja piipu põletada.

Kõnesoleval hommikul oli aga Torul eri- line põhjus veel varakumalt üles tõusta kui

muidu: metsa taga kõrtsi juures oli tol päeval suur sügisene laat, kus Toru tahtis ära müüa oma vana lehma, et osta uut, nooremat.

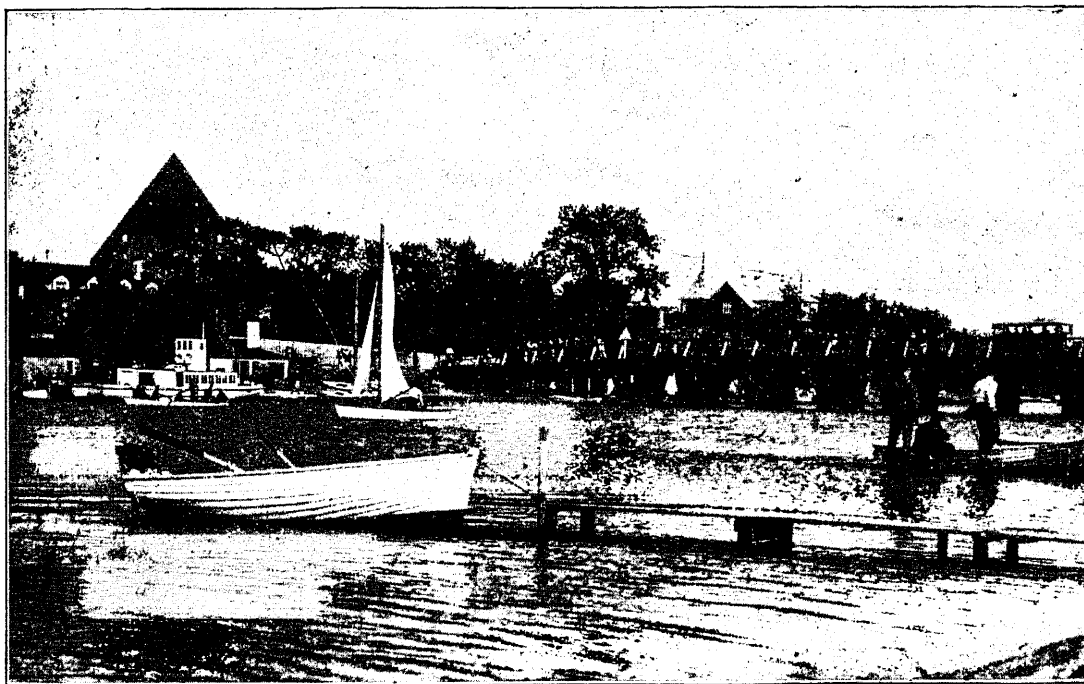
Toru pani enda riide ja läks õuele, tõi vett toobrisse, segas sinna jahu ning tegi lehmale maitseva joogi. Lehma kõht pidi hästi täis saama, siis võis loom ometi ka kõbusam välja näha ja oma hinda tõsta.

Lehmajoogi valmis teinud, tundis Toru tarvidust vähekesse lepiku minna. Seal pimeduses kükitades nägi ta korraga emal mäenõlvakul tulukesi, mis kord kustusid, kord ilmusid ja lõpuks täiesti kadusid.

ammu näha olnud meiepoolset maal, kuid ega nad sellepärast olemata ole, — on ainult kavalamaks läinud, kui nägid, et nende soole nii naha peale käima hakati. Kuid küllap nad nüüdki veel siin-seal ümber kolavad, öösi, salaja, end varjates. Mis muud, need tulukesed olid kui hundisilmad! Oo, teame juba, vana Jakobit petta ei saa.

Jakob tõuseb rahuldalt üles: kena, kena, nüüd saab ometi laadal midagi jutustada. Noored inimesed ei usu enam üldse huntide olemasolusse, nüüd on põhjust neid vähe hurjutada.

Ning kui Jakob tare läve juurde tagasi

! Pirita jõe motiiv.

„Pirita kaunistamise Seltsi“ fotovõistlusel „Pirita elu ja ilu 1929“ IV. auhinnaga kroonitud H. Paalmani pildikogust.

Torul läks imestusega natuke rohkem aega ja ta mõtiskles endamisi, mis need tulukesed küll olla võisid. Tähed ei saanud nad olla, sest taevast oli pilvine ja pime kui paja põhi. Ega siis ometi tondid? Jah, seda'nd küll. Kuid mis teeb tont hommiku vara lagedal mäenõlvakul? Vanakuri ja ta sellid ei armasta säärast aega, nad teotsevad meeleldi kesköö tundidel; olgu, et nad mõnikord tarviduse korral ka õhtuti platsi tulevad, kuid hommiku vara — ialgi.

Noh, ja siis?

Ning korraga saab Jakob aru: mis muud kui hundid! Neid, raipeid, pole küll juba

tuli, ootas teda uus üllatus: ta kummardas toobri kohale, et lehma jooki veel kord oma käega hästi läbi segada ja jahu korralikult läbi pigistada, ning leidis, et — toober oli tühi!

Külm judin jooksis üle Jakobi selja.

„Tohoh . . . kurat!“ tahtis Jakob hüüda, kuid sai sõna veel õigel ajal ümber muuta ja hüüdis: „kuripatt!“ Sest kui asjad isegi imelikud küllalt, ei tohi veel vana jälkust ennast välja hüüda — hüüdmise peale on ta platsis igal ajal, kellaajast siis ta ei küsi.

Jakob seisis tühja toobri kõrval ja leidis, et ajad on küll uued ja jalgrattad sõidavad

teed mööda ning linnas põlevad „kaasela-ternad“, mis valged kui päike, kuid imed pole veel ilmast kadunud ja elu on veel saduslik küllalt.

Nüüd jäi Jakobil jälle ainult kaaluda: kummad — kas hundid või tondid?

Kuid peagi sai ta aru, et — ebaharilikust ajast rääkimata — tondid ometi lehmajooki jooma ei hakanud. Kus sa sellega! Noil sakstel on kõige peenemad maitsed. Need segavad sahvrites aina koorekirmudes ringi, panevad õpetajaproua pirukad nahka ja käivad mõisa keldrites õlut katsumas. Lehmajooki niisugused vennikesed ei taha.

Nii et — jääb see lugu ikka huntide arvesse. Seda enam, et — ahah — Jakob lepikus nägi nende silmi mäenõlvakul läikivat ja siis nad kadusid. Küllap tulid tasakesi hüti ette, pistsid koonud toobrisse ja tegid puhta töö, seni kui Jakob nende üle järele mõtles.

„Ah, teie võllanööd!“ kirus Jakob endamisi tühja toobri juures. „Viimased jahupeotäied . . . Ega enne saa uudset, kui talu rehed pekstud . . . Kuidas ma viin nüüd tühja lehma laadale . . .“

Kuid juba hakkas koitma, tarvis oli minema hakats, et õigel ajal laadale jõuda. Naine oli toas enda seni riide pannud, Jakobki ajas kasuka selga, võttis lehma lõjaga järele, naine kõndis vitsaga taga — ja nii mindi laadale.

Laadal Jakobil ei vedanud. Lehm oli kõhn ja tühi, keegi ei tahtnud ta eest Jakobile kümnet rublatki pakkuda.

Jakob seisis lehmaturul, sülitas ja kirus hunte:

„Sumnikud niisugused, kriimjaagud, võsahendrikud! Mädasooraisad!“

Tulid tuttavad, tegid Jakobiga juttu:

„Noh, Jakob, kuidas läheb? Kas lehma-kaupa ei saa?“

„Ei saa. Kes see minusuguse lehma ostab . . .“

Kaua pidas Jakob vastu, ta hing oli huntidele nii täis, et ta neist — raipekaeladest — rüüakida ka ei tahtnud. Aga lõpuks ei suutnud ta enam oma lugu endale pidada: ta pidi andma inimestele nende õpetuseks ja enda vabanduseks. Ühele tuttavale ta ütles lõpuks:

„Jah, lehm . . . Kuis sa lehma müüd, kui hundid ta joogi ära söid . . . Nüüd lehm tühi kui lootsik . . . keegi ei taha. . . Müü veel lehma . . .“

Tuttav jäi kuulatama:

„Mis sa seal sonid, Jakob? Kuidas said hundid lehma joogi ära süüa, kui neid ei olegi . . .“

„Või ei ole . . .“ ütles Jakob noomivalt. „Oi, latseke, kui sa neid hunte näha võiksid, kes öösi sinu peale metsast vaatavad, siis sa ei jõuaks neid lugedagi!“

„Ära, Jakob, tühja räägi . . .“

„Mis ma tühja, . . .“ lõi Jakob rahulikult käega. Ning jutustas loo.

Varsti oli lugu üle laada teada: susi on Toru-Jakobi lehma joogi ära joonud, Kuid — kerkis üldine küsimus, kas susi*) jõi või lakkus? Kogu laat harutas seda küsimust. Ühed tõendasid, et susi lakkus, teised jälle, et jõi. Vaideldi, naerdi, nii et katki. Ja käidi Jakobilt küsima:

„Aga ütle ometi, Jakob, kas susi lakkus või jõi?“

Jakob aga seisis, tõsine, auväärne ja rahulik, ning vastas pilkajaile lihtsalt:

„Mis seal naerda? Alguses ta lakkus, sest siis polnud tal nii kiiret. Pärast aga jõi, sest siis tuli tal hirm juba nahka, et keegi peale võib tulla.“

Rahvas naeris ja kostitas Jakobit; Jakob sai viina, sakuskat, ta naine saia ja vorsti. Jakobil hakkas vedama. Lõpuks kuulis loost üks lõbus, purjus lihunik. Ta tuli trallitades Jakobit juurde, vaatas ta lehma, vaatas Jakobit, naeris, patsutas Jakobile õlale ja ütles:

„Tark hunt oli see, Jakob, kes su lehma ennast ära ei söönud, vaid ta joogiga leppis. Palju tahad lehmast, kelle peale hundigi hammas ei hakka?“

„Kakskümmend rubla!“ ütles Jakob tõsiselt.

Lihunik harutas suure rahapataka välja, luges Jakobile neli sinist viielist peole, võttis ise lehma käekõrvale ja läks trallitades ning lauldes minema.

Ning rahvas naeris, kiitis lihunikku ja kiitis Jakobit ning kõigile oli selge, et hunt sellele lehmale kindlasti eelistas ta joogi.

Pärast kuuldus küll, et kaks külapoissi laadapäeva hommikul Jakobit hütist mööda minnes ta lehma joogi tasakesi tiiki kallastid ja toobri jälle ilusasti vanale kohale panid: nad tundsid Jakobit ja ta mõttekäike väga hästi ja tahtsid talle teha vähe kolli; nende põlevad paberossiotsad ep olidki need hundisilmad, mida Jakob lepikust nägi!

Kuid Jakob ise ei uskunud seda seletust kunagi.

*) Susi — kirjakeeles hunt.

Õiglus võidab.

Tshehhi kirjanik **Jaroslav Hashek.**

Et maailmas kummalisi asju sünnib ja et viimaks ometi tõde ja õiglus võidavad, selles on härra Vakarsh juba ammu veendunud. Eriti viimane piinlik läbielamus tõendas temale selle sõna maksvust täiesti. Ja sellepärast ei või härra Vakarsh oma sügavamat veendumust, et õiglus isegi

des oma arvamise, mida ta järgneva loo jutustamisega põhjendab:

Aastaid tagasi oli talmingisugune kauplus ühes kõrvalises tänavas, kuhu mõni politseinik harva sattus. Tol ajal suurensid üsised murdvargused kolutatavalt ja ei möödunud peaaegu päevagi, mil mõnda

Pirita rand.

Suvel, päikese loojamineku eel „Sanatoorium Kloostrimetsa“ supelhoone lahtise rõduga. „Pirita kaunistamise seltsi“ fotovõistlusel „Pirita elu ja ilu 1929“ VI. auhinnaga kroonitud E. Rosedam'i pildikogust, Agfa plaadil.

kõige snuremast segadusest võidu saab, iial kuulutamata jätta.

Iganees teab, et õigluse all mõistetakse ka politsei otstarvekohast sisseseadet, kogu komplitseeritud politseiaparaati ja sellest ülemale, aste astmelt, kohtuid, vanglat, völlast ja muid sarnaseid.

Õigluse enese all mõistetakse toda kindlat mõistet, mis kõige pahemal puhul lõpeb kuivas ajaleheteates, et õigusetäht on täidetud.

Härra Vakarsh mõtleb heameelega nende asjade üle järele ja avaldab lõpuks naer-

kauplust ei oleks röövitud. Kui need lood viimaks nii sagedaks muutusid, et politsei oma arvu pidi suurendama, siis otsustas präsiidium tarvitusele võtta väga teravmeelse korralduse. Linnavahid pidid üüsel vargaid teravasti tähele panema. Ja see lihtne ning ülitähtsuse korraldus saavutaski läbilööva tulemuse.

Ühel päeval nimelt töötas härra Vakarsh oma äris kuni keskööni inventuuri kallal ja lahkus ärist viimaks ühe pakiga, mis ta hommikul vara pidi ühele voorimehele ära andma. Teadagi võtsid kaks politseinikku,

kes äri ees oodanud, millal mees, kes seal öösel tuld põletas, välja tuli, ta kinni. Kui ta neile ütles, et ta äri omanik on, hakkasid nad ta osavuse ta luiskamise üle naerma ja viisid ta lähemasse politseijaoskonda. Samuti naeris ka politseivalitmeister tema osavusetuse üle ja seletas, koolitatud varas Vakarsh küll ei olla. Siis tuli keegi politseiametnik ja ütles :

„Teie tegite inventuuri; seda tehakse igalpool, kui midagi tahetakse varastada.“

„Aga mina tegin tõesti inventuuri,“ kaitseb härra Vakarsh ennast hirmuga.

„Sellepärast saate ka istuda,“ ütlesid politseinikud informeerival toonil. Ja kuna korraldus oli, et vargad mõõtmiseks, pildistamiseks ja muudeks daktüloskoobilisteks uurimusteks kohe peapolitseisse saadeti, siis ühendati härra Vakarshi parem käsi keti abil ühe teise võllaroa — nii nimetati teda — parema käe külge ja aeti mõlemad peapolitseisse.

„Ära seal midagi tunnista,“ andis teine temale nõu.

„Ei,“ vastas härra Vakarsh hirmunult. Seda ütlust arvati temale hiljem raskendavaks põhjuseks.

Kui teda pildistati, hakkas ta nutma. Teda pidi vähemalt kolm korda pildistatama. Tema pealuu mõõdud ilmutasid silmatorikavat kuritegeliselt kuju, mis Lombroso teooria tabelite abil kindlaks tehti. Nina kuju ja kõverus lasid oletada ühe teise tabeli järele täielikku degeneratsiooni, idiotlust ja perversiteeti. Sõrmejäljed ühtusid Mannheimist pärit röövmõrtsuka Königiga. (Selle nime juures seisis must rist, sest see mees oli viis aastat tagasi timuka käe läbi langenud.) Peale selle ühtusid ta sõrmejäljed veel tuntud rahvusvahelise petja Rubinsteini, taskuvarga Futeri, röövli Tselinski, petjanna Semeradi ja kihvtisegaja ning lapsetapja Tsineki sõrmejälgedega. Kui temale see kõik ette loeti, hakkas ta uuesti kramplikult nutma, sest ta oli kuulnud, et sõrmejäljed ialgi ei ühtu, ja hakkas kiskendama, et ta ei ole ei Semerad ega Tsinek!

„See ei ole veel kindel,“ üteldi temale, ja ta sai vapustuse. Hommikul viidi ta vanglahagemajja, sest vana simulant oli saanud ajupõletiku. Kaks päeva vaevles ta elu ja surma vahel.

Vaheajal teatas tema majapidajanna politseile härra Vakarshi saladuslikust kadumisest. Temale esitati üks neist piltidest, kus Vakarsh pisarsilmil päevapiltnikule oli vahtinud.

„See ta ei ole,“ seletas majapidajanna. See pandi protokollile ja kirjutati alla. Vanglas viibivat kaabakat ei tahtnud ta näha.

Vaheajal toibus härra Vakarsh seevõrra, et tema juure saadetud kohtu-uuriija temale võis kaks küsimust ette panna :

„Kuhu peitsite teie härra Vakarshi laiba, kui ta olite tapnud?“

Ja härra Vakarsh vastas ükskõikselt :

„Mina ei mäleta midagi.“

„Mis te nimi on?“ jätkas kohtu-uuriija.

„Ei tea. Räägitakse, et mina ei olla Vakarsh.“

„See te ei olegi,“ ütles kohtu-uuriija „Noh, ja kui palju raha te kassast leidsite?“

„Ligi kolmkümmend guldinat,“ vastas haige.

Kohtu-uuriija läks. See teade läks täpselt kokku kurjategija juurest kuritööpäeval leitud summaga.

Vaheajal jälgis avalik arvamine huviga igapäevaseid teateid selle mehe saladuslikust tapmisest, kellest seni keegi midagi ei teadnud ja kes nüüd igamehe suus seisis, kuhu lehed läksid. Kummaline oli, et süüdistatu kohtu-uuriijale mõnel hetkel üsna täpseid üksikasju teatas kadunud kaupmehe elust, millest kahtlemata selgus, et ta kadunut vististi oli tunnud.

Viimaks sattus ta nii kaugele, et teda võidi ta majapidajannaga silm silma vastu seada. See seletas, tema olla seda meest küll juba kusagil näinud ja nimelt siis, kui ta kadunud kaupmehe poe ees seisis. Kuulati üle ka rida teisi ta tunnistajaid, kes samuti ühel häälel seletasid, see kõhnaks jäänud, halliks läinud isik tuletavat neile meelde isikut, kes mõnikord kadunud Vakarshi poe ees olevat seisnud.

Süüdistatu valgeil hetkeil märkas kohtu-uuriija, et see vana simuleerimise süsteemi juure tagasi pööras, nimelt tõendades, et tema ise see kadunu ja tapetu olla. Et teda segada, laskis ta tal kirjutada: „Olen Joosef Vakarsh Pikalt tänavalt.“ Tema kirja võrreldi kadunud Vakarshi ärraamatutega ja asjatundjad seletasid, see minevat kaupmehe Vakarshi kirjast täiesti lahku. Milleski ei seisvat sarnadust, vaid tema tähed oletavat viinasõpra.

Süüdistatu muutus vaimliselt ikka tuimemaks ja kohtu-uuriija märkas rõõmuga, et mees juba ennast süüdlaseks hakkas tunnistama. Viimaks võis ta kõige suurema ja parema rahuldusega protokolleerida, et süüdistatu tema küsimusele : „Kellele kuulub ülikond, mis teil vangistamise puhul seljas oli?“ vastas : „Härra Josef Vakarshile.“

Et mees seekord tõtt rääkis, seda tõendas majapidajanna, kes härra Vakarshit selles ülikonnas kaupluses ja väljaspool kauplust näinud.

Ühel päeval tunnistas süüdistatu, et härra Vakarshil Ungaris vend olevat ja Nitra lähedal metsavalitsuses ametis olla.

„Siis kutsume ta telegrafi teel siia ja paneme teid siin temaga silm silma vastu,“ ütles kohtunik.

„Tehke minuga, mis tahate,“ ütles küsitud ainult. „Meie ei ole üksteist enam 20 aastat näinud.“

Kolm päeva hiljem seisis kadunud kaupmehe vend süüdistatuga silm silma vastas, silmitses teda imestades ja hüüdis teda kaelustades: „Josef, nii pidin ma sinu siis leidma!“

Ja süüdistatu naeratas kurvalt, kehitas õlgu ja lausus:

„Oh ei, mina ei ole enam teie vend. Ei ole enam Vakarsh . . .“

Aga vend vandus, et süüdistatu Josef Vakarsh on. Kohtuarstid avaldasid oma otsuse, härra Vakarsh ei ole vaimliselt

täiesti normaalne, ja hoolimata uurimuste põhjal jõuti selgusele, et mees ometi ainult Vakarsh on, kes teatud ööl oma kauplusest lahkus ja nüüd juba kuid vanglas uurimise all seisis. Majapidajanna ja teised tunnistajad taipasid viimaks, et siin õigluse huvides oli väike eksitus ja arusaamatus. Ja üks teise järele tõendasid nad vande all, et süüdistatu ometi on kummalisel viisil kaduma läinud kaupmees.

Seega oli uurimine kuritöö asjus, mis ta enese kallal pidi olema korda saatnud, lõp-
nud ja vaja oli ainult jätkata uurimist selle paki varguses, mis tal oli kaasas olnud. Kuid seegi uurimine lõpetati tunnistuste puudusel. Aga see kestis kaks aastat, enne kui närviarst härra Vakarshi sanatooriumis suutis arvamisest loovutada, et ta mitte ei ole härra Vakarsh, kes ise oma laipa kusa-
sagil peidus hoiab.

Ja alles kui ta kahe aasta pärast sanatooriumist tervelt välja lasti, taipas härra Vakarsh, et õiglus kõigist takistustest hoolimata oli võitnud, ja seda tõtt kuulutab ta nüüd igal pool, kuhu läheb, ja igale, kelle-
lega ta räägib.

Sõdurite laul.

Hiina luuletaja **Shi-King**, aastat 500 enne Kr. süünd.

Kindral!

Me oleme keisri perekas pere!

Me oleme jõed, mis täidavad mere . . .

Me kasutult valanud oma vere . . .

Kindral!

Kindral!

Me oleme keisri kotkad vaesed!

Meil nälgivad lapsed ja karjuvad naised!

Me kondidki on kui kõduvad paised!

Kindral!

Kindral!

Su silmad on tigidad hirmsa moega.

Me emad kõik nälgides käivad toega . . .

Ja millisel emal sa näed veel poega?

Kindral!

Kuidas mees õnge võeti.

Inglise kirjanik **Langford Reed.**

See oli õieti Molly, kes temale meeldis ja luba andis ennast esimesest tutvumispäevast saadik teatrisse ja kohvikutesse saata. Siis tuli aga Jane, Molly õde, ja ta kihlas enese Janega. Inimesed ei jõudnud küllalt imestada. Cuthbert oli selline, millist meest kutsutakse „heaks partiiks“, ja Jane — ei, eemalelütkev ta just ei olnud; ta kitsale näole andsid lahke välimuse silmad, mis selles nagu mustad viinamarjad istusid. Ainult ta naer — kui see täiel hool puhkes — nägi välja, nagu oleks ta ümber kaela selgroogu mööda alla jooksnud. Aga Jane oli tragi, võttis vanemate võõraste-maja juhatause oma kätte ja viis selle peagi kõrgusele, millel see veel kunagi polnud olnud. Ja tema õunapudingud, mis ta Cuthbertile, oma kosilasele, ette pani, olid eeskujulised, lühidalt, selge oli, et Cuthberti saatus otsustatud. Otsekohene nagu ta oli, ütles ta ühel päeval süües, kui Jane tema kõrvale istus:

„Teate, olen praktiline inimene. Molly on liig noor. Teie aga olete õige tragi ja üldse, iludus on kaduv.“

Nüüd naeris Jane ise oma lahket viisi ja ütles:

„Kui ilusasti teie seda oskate väljendada, mr. Smythe, nii et otse süda soojaks läheb.“

Ja Cuthbert jätkas meelitatult:

„Ja homme veedame kogu õhtu üheskoos, eks ole? Mina ostan teatripiletid, ja siis sööme Ritzi juures õhtut.“

„Teatripiletid, Ritz — kas see ei ole ometi veidi kergemeelne?“

Ja Cuthbert tundis neiu kokkuhoidmisest rõõmu.

— — —

Cuthbert polnud armukade. Aga nüüd oleks ta seda heameelega olla tahtnud. Tema süda kihvatas, kui teised mehed oma neidude peale armukadedad võisid olla.

Aga temal polnud selleks põhjust.

Otsekohese loomuga nagu ta oli, ütles ta ühel päeval, kui nad jalutasid:

„Kui edevad kõik neid on. Kutsuvad meeste pilgud enestele! Kui teid nii vahitaks, siis ma seda ei salliks. Aga teie juures pole mul selleks põhjust.“

Nüüd naeris Jane omalaadilist lahket naeru ja ütles:

„Mind vahivad mehed täpselt samuti kui teisi, kui ma üksi käin. Aga teie seltsis ei julge nad mind vahitada, vaid kardavad teie tulist temperamenti.“

„Mis, kuidas?“ kohmetas Cuthbert.

„Palun väga, kas pean seda teile tõestama? Istuge sinna pingile ja vaadeldge kord, kuidas mehed mind vahivad.“

Cuthbert oli nii umbusklik ja uudishimuline, et sõna kuulis. Ja tõesti, juba esimene vastutulija naeratas Janele vastu. Kaks noortmeest, kes temast möödusid, vaatasid talle veel järelegi. Ja keegi üsna vana eesel, kes ometi naiste ilu juba pidi põhjalikult tundma, jäi isegi seisima, kuna Jane rahulikult edasi läks.

Cuthberti tunded olid kirjeldamatud. Jane meeldis tõesti? Nii siis oleks tal küllalt põhjust olnud armukadeduseks. Õnneliku meeleliigutusega ruttas ta neiu järelle, pani käe ta piha ümber ja tõmbas ta puiestikus üksikule pingile istuma. Neiu oli käed näo ette surunud ja näis nutvat.

„Ärge nutke, Jane? Kas võite andestada? Ja kui nõus olete, laseksin pühapäeval kantslit kuulutada —“

Nüüd sosistas Jane, käsi näo eest võtmata:

„Kui see varemini ei ole võimalik . . .“

Cuthbert võttis tal käed näo eest ja suudles ta punast nägu.

Abielu sai aus ja hea. Jial aga ei jutustanud Jane temale, et põhjus, mis meestes tema vastu oli huvi äratanud, oli selles seisnud, et ta igale mehele, kes talle vastu tuli, oli keelt näidanud.

Vari sügavikust.

Balti-Saksa kirjanik **Oleg Berting'i** romaan.

2

Esimese klaasi pidi ulatama talle steward; sel määral värisesid ta käed. Ülejäägi jõi ta ise ja jäi peaaegu silmapilkselt magama.

Järgmisel hommikul ärkas ta higist nõretades, väsinult ja kondid kanged, kuid kaunis selge peaga. Esimesena võttis ta eile katkestatud töö käsile. See oli tunniga lõpetatud. Tamaara lahkumiskiri lebas selgesti loetavalt ta ees.

Kaua vahtis ta tardunult, põlevate silmadega, kokkusurutud hammastega ja kinnipigistatud huultega, lõhkikärjastatud, suurte tähtedega kaetud paberile. Nüüd teadis ta... Tundis ka süüdlast! . . .

Kirjas seisis:

„Holger! — Armastan elu ja lähen sel-lepärast surma! — Ära imesta. Kes armastab elu kõige rohkem, see vihkab seda ka kõige rohkem, kui ta talt varastab õnne. Sinuta ei ole minu jaoks õnne. Ma ei mõista sind hukka. Sa oled eksija. Palun Jumalat, et mu surm juhataks sulle õige tee. Ela hästi! Kuni surmani ja veel surmas sinu Tamaara.“

Paljud sõnad olid läbi tõmmatud ja pa-

Jüri Jaakson,

Eesti Panga president, endine riigivanem ja kohtuminister, kauaaegne seltskonnategelane, saab 16. jaanuaril s. a. 60 aastat vanaks.

randatud. Ehk oli Tamaara kirja veel kord ümber kirjutatud ja selle Holgerile teisel teel saatnud. Selle üle Malcolm kaua pead ei murdnud. Temale oli midagi muud tähtsam.

Ta ei tunnud tülisid. Kui Holger arendas mõtteid õnne üle, kuulas ta ainult poole kõrvaga pealt. Nii tuli, et talle paistis Holger salakavala, põhjalikult hukkaläinud, ettevaatliku naistekütina, kes meelitas naisi sellega enese ligi, et oskas neid raffineeritud viisil blöffida ja kes neid hoolimata eemale tõukas, kui oli saavutanud sihi.

See oli Malcolmile, kes naist üldiselt ja põhimõtteliselt jumaldas, põlastusväärse alatusse haripunktiks. Sel erilisel juhusel, mis puudutas teda ennast nii lähedalt, ei tunnud ta mõrudus piire. Holger oli tema jaoks lihtsalt alatu mõrtsukas, keda ta vihkas sellest tunnist peale nagu kuradit. See ei tähendanud vähe tema, lapselikult uskliku, fanaatilise puritaanlase juures!

Kärjastatud kirja kleepis ta valgele paberipoognale ja pistis ta oma kirjatasku viimasesse vahesse.

4. Naine autos.

Pea kaks tundi juba töötasid mõlemad laevaarstid ja madrustega vahelduv hoidjaskond Holgeri kallal. Nad olid juba peaaegu loobunud lootusest, et kõik lõpeb õnnelikult, kui elu viimaks ometi Holgeri tardunud kehasse tagasi hakkas tulema.

Lühidate, krampliste tõmmetega neelas ta ahnelt hapnikuaparaadi metsavärsket, karget lõhna oma ärkavatesse kopsudesse. Aeglaselt tuli ta täielikult meelemärgusele ja tahtis küsida Tamaara järele. Kuid äkki tuksatas tast läbi piinav hirm vastuse eest. Kohe selle järele tundis ta uut nõrkust ja langes uuesti unustuse kaastundlikku öösse.

Karge vein ja kuum vann tõid ta varsti jällegi meelemärgusele. Kuid ta mõtted läksid kohe segaseks. Ta sängitati laatsaretti ja ta veetis hirmsa öö piinavais palavikufantaasias.

Alles kolme päeva järele oli ta nii kaugele, et võis astuda oma kajuti. Seal leidis ta Tamaara kirja stewardile, käsuga, seda Holgerile järgmisel hommikul edasi anda.

Kui ta selle oli lugenud, langes ta sees-

miselt täitsa kokku. Tundide viisi lebas ta liikumatult voodis, ilma mõteteta, ilma tundeda. Sellest unetaolisest, uneta uimastusest äratas teda alles ülemarsti külaskäik, kellega ei tahtnud meeldida ta seisukord, mille sügavamalt põhjust ta ainas. Nii hästi kui võis, katsus ta Holgerit lohutada varjatud märknetega ta valu kohta ja kirjutas igaks juhuseks kange unerohu.

Järgmisel hommikul ilmus Holger esimest korda laevatekile ning ainult ta väga halb välimus takistas ta kaasreisijaid vabalt avaldada oma vaimustust.

Varsti kuulis Holger ka laeva uuestast sensatsioonist, saladuslikust sissetungist Tamaara kajuti. Asi muutus veel saladuslikumaks, et ei võidud leida vähematki põhjust selleks teoks. Kadunu raha ja väärtasjad olid laeva varameistri seefis ja mõlemad, keda oleks võidud pidada romantilistel põhjustel tegijaks, Holger ja Malcolm — ei tulnud küsimusse, sest üks oli kriitilisel ajal laevalaatsaretis ja teine palavikuga voodis.

Holgeri haiglaselt erutatud peaaegu sähvis hulluneelne mõte: — ehk elab Tamaara? — Ehk oli see ainult komöödia, et teda karistada ja teda tuua mõistusele tagasi? Vaikselt naeratas ta enese ette: Võimalik...

Hiljem kohtas ta Malcolmi. Ta tundis äkki selle seltsimehe vastu ühises õnnetuses sõbralikku ühendustunnet, tah'is ta juure astuda ja teda teretada. Seal märkas ta imestusega, et Malcolm tast väljakutsuval viisil eemale hoidis.

Ta vaatas talle otsa, nagu ei tunneks ta teda ja läks tervituseta mööda. Ta pilgus oli midagi, mis täitis Holgerit hirmutava ebamugavusega. Ta muidu nii melankoolsed, head silmad olid valjud ja külmad ja kui nad suundusid Holgeri peale, sähvis neis haljas teras.

Veel samal päeval järgnes tema ja Holgeri vahel avalik murd, sest Malcolm ei tahtnud end Holgeriga ühiselt pildistada lasta.

Ei aidanud ükski rääkimine. Ta ei nimetanud oma imeliku ülespidamise põhjust, kuid jäi kindlalt oma keeldumise juure.

Holger oli sunnitud seletust nõudma.

„Te olete mulle äärmiselt vastumeelt,“ seletas Malcolm rahulikult.

„See on maitseasi, kuid veel mitte põhjus, et teha minule piinlikku, avalikku skandaali.“

„Kahetsen. Kuid kui mulle on inimene nii vast . . . nii ebasümpaatne kui teie, siis ma end temaga pildistada ei lase!“

„Siis nimetage seda põhjust ka avalikkuse ees!“

„Kui sellest hoolite — muidugi!“ ütles Malcolm põlastavalt.

Holger tahtis teha veel viimast katset, et Malcolmiga sõbralikult lõpetada. Kuid see näis märkavat kavatsust ja vaatas Holgerile niivõrd eemaletõrjuva pilguga, et see paremaks pidas kavatsusest loobuda.

Õlgu kelihtades pööras Holger ja läks.

Holger tundis suurt, avameelset kibedust Malcolmni vastu. Nägi, et oli tas pettunud. Kuigi teda vähe tundis, ei olnud ta siiski kujutleda võinud, et ta armukadedus veel tagant järele võiks muutuda nii tigidaks ja inetuks. Samas arvamises olid ka teised reisijad. Nad leidsid, et Malcolm oli maitsetu ja ta ülalpidamine äärmiselt taktitu. Ta unustati peagi ja kõik sümpaatiad pöörsid Holgeri poole.

Kiideti ta julgust, öeldi talle tuhat meelepärast asja ja katsuti teda enam või vähem peenel viisil lohutada.

Holger ise elas imelist kaksikelu meeletehete ja lootuse vahel. Kuigi ta mõistus talle selgelt ütles, et Tamaara oli surnud, paratamatult kadunud, süvendas ta haiglane igatsus selle naise järele ta tundelist usku imelisse päästmisse.

Tema, kes varem ei olnud lugenud iialgi avantüüride või detektiivromaane, neelas vaimustatult samaseid jutte ja ammutas uut lootust ebatõenäolistest jutustustest, kuidas surnud tagasi olid pööranud. Ka ta ise oli väsimatu välja mõtlema fantastilisi päästmise võimalusi. Ikka uuesti tuli ta mõttele, et Tamaara ehk sugugi ei olnud merde hüpanud ja end kusagil laeval varjas. Ta lootis, et kohtab teda uuesti, elas päeval ja öösel selles ootuses ja pidi peaaegu kaotama oma vaimlise ja hingelise tasakaalu.

Nii jõudis „La Plata“ Hamburgi, kuid ei viimastel reispäevadel ega laevalahkudes ei kohanud Holger Tamaarat või mõnda teist naist, kes oleks talle kaugeltki sarnane olnud.

Kuigi ta oli loobunud lõpulikult oma maailma õnnestamise plaanidest, mis nii haledalt olid luhtunud, sõitis ta siiski nagu oli kavatsenud Berliini.

Berliin oli olnud ka Tamaara reisisiht ja äkki tekkis tas sundidee, et kohtab teda seal jälle.

Pealegi pidi ta mõnda kutset valima. Ta loengud ja referaadid olid talle võimaldanud siinamaani toppida auku, mille olid rebinud ta pikad reisirid isalt pärandatud varandusse. Kuid pärandus ei olnud küllalt

suur, et kindlustada talle elu lõpuni muretut olemasolu. Stokholmis oli ta mõned semestrid arstiteadust õppinud. Peale isa surma lahkus ta reaalselt pinnalt, et anduda täielikult ideaalsele õnneunistustele. Ta oli veel noor, vaevalt kakskümmend kuus aastat. Veel oli aega õppimist jätkata. Ta tahtis seda Berliinis teha. Kuid alles sügisel. Sest praegu oli juuni ja suvesemestri lõpul ei võinud ta ju alata. Igatahes otsustas ta esiteks Berliini jääda.

Ta asus elama Joachimstaleri tänaval asuvas pensionsõnne. Suurlinna elav liikumine, mis criti õhtul kohas kirjus, lärmitsavas mitmekesisuses läbi selle mitte suure, kuid tähtsa liikumistsentrumi, oli tõeline heategev mere üksikust otsusest piinatud närvidele.

Esimesed kaks nädalat peale päralejõudmist veetis ta kaunis üksikult. Ta hoidus eemale vanadest tuttavatest ja pensiooni alatasa vahelduvate külaliste hulgas ei leidnud ta ühtegi sõpra.

Sihitult luusis ta linnas ja rõõmustas selle kasvu pöörilavast tempost, ta valgusmerest ja ta õõtaevast.

Igal jalutuskäigul, igas lokaalis kerkis ta lootus, et näeb Tamaarat jälle.

Ühel päeval seisis ta kell kaksteistkümmend oma akna juures ja vaatas tänavale.

Äkki kummardus ta nii kaugele välja, et oli hädaohus alla langeda. Ta sõrmed haarasid aknalauast kinni, ta silmad tungisid koobastest: — aeglaselt möödaskõitvas autos istus naine hallis reisikostüümis; pikk, hõbehall loor lehvis kergelt tuules ja surnukahvatust näost vahtisid tumedad silmad talle etteheitvalt otsa . . .

„Tamaara!“ hüüdis Holger metsikult, võõral häälel.

Ehmunult vaatasid mõned möödaminejad ta akna poole. Teised jäid seisma ja ootasid uudishimuliselt, kuidas see paljutootav situatsioon areneb.

„Tamaara!“ kordas ta oma hüüet. Naine autos ei liigutanud, kuigi talle endiselt kindlalt näkku vaatas.

Auto oli mööda sõitnud . . . Seal pööras naine pea — ainult pea . . . Selles liigutuses oli midagi õudset, mitte — inimlikku.

Vaevalt veel meeli valitsedes rippus Holger tänavale kohal.

„Ettevaatust, inimene, muidu langed alla!“ hüüdis keegi üles. Mõned naersid, suurem enamus seisis surmtõsiste, kartlikult uudishimuliste nägudega. Holger ei pannud seda tähelegi. Ta nägi ainult naist autos . . .

Tamaara! . . . Need armsad, kurvad silmad! . . .

Ta oli kurt välisilmale. Ta oli nagu kuu-tõbine. Sel põhjusel ei kaotanud ta ehk ta-sakaalu, kuigi rippus juba hirmuäratavalt kaugel üle aknaserva.

Äkki anti Kurfürstendammi nurgal peatussignaali. Silmapilkselt peatus pikk sõidukite rida, mis oli liikunud ses suunas.

Holger tormas trepist alla tänavale. Auto seisis veel seal, autojuht istus rahulikult omal kohal, aga Tamaara oli — kadunud.

Holger haaras autojuhile käevarrest kinni, karjus talle peaaegu näkku: „Kuhu on jäänud daam teie autos?!“

See mõõtis teda imestanud, veidi unisel pilgul ja küsis: „Mis see siis teile korda läheb?“

„Tahan seda teada, pean seda teadma! — Siin!“ — Ta sirutas autojuhile künnemargalise rahatähe.

Mees lükkas Holgeri väljasirutatud käe tagasi ja pani sõiduki käima, kuna tee parajasti vabanes.

Jõuetult, otsustamatult vahtis Holger talle järele. Mis kasu oli tal tühjust vankrist vaikiva autojuhiga? Kuid ta märkis mälu numbri, peaaegu mehaaniliselt, kuid seda täpselt.

Muidugi ei olnud puudus uudishimulistest, keda see vahejuhtumine ligi oli meelitanud.

„See ilus naine läks sinna majja,“ ütles keegi noormees ja osutas käega vastasolevale majale, milles olid ka mõned poed.

Hoolimata oma mõtete hirmsast ärevusest ja segadusest oli Holgerile selge, et oli asjatu otsida selles hiiglahoones kadunut.

Äkki märkas ta ka, et oli saanud tänavasündmuse keskpunktiks. Nägi inimeste uudishimulisi, ehmunud, kaastundlikke ja pilkavaid pilke, kes olid vabastanud end kiirest tänavaliikumisest ja seisatanud, et vaadelda seda ebavabatahtlikku filmisteeni. Paljud mõtlesid nähtavasti, et siin oli tege-mist tõsise filmitülesvõttega, sest nad lasid silmadel hoolikalt otsida ülesvõtjat.

Maharõhutult ja häbi tundes ruttas Holger oma korteri tagasi. Lasi aknaeesriide alla ja vaatles silmipöramata majja, kuhu oli kadunud mõistatuslik naine, kes võis ainult Tamaara olla! . . . Ta oli ta selgesti ära tunnud! . . .

Nii istus ta tundideviisi, kuni hilisõhtuni, ilma söömata. Ainult vahetevahel jõi ta lonksu vett. Veepudeli ja klaasi aetas ta enese kõrvale, et mitte tarvis ei oleks akna äärest lahkuda.

Kuid Tamaarat ta enam ei näinud . . .

Ta oli ehk ära läinud, kuna ta oli teel vaatluskohale või aga oli ta veel majas. Võimalik, et ta oli sellest lahkunud tagaukse kaudu.

Rahutult veetis Holger öö. Järgmisel hommikul läks ta politsei peavalitsusse, et teha kindlaks auto omanikku. See oli era-auto, mitte taksi. Numbri oli ta kindluseks üles märkinud.

Teade, mille sealt sai, tegi ta lõpulikult segaseks. Sõiduk kuulus ühele parun von Saltenile, kes võttis parajasti osa rahvusvahelisest autodevõistlusest Floriidas. Just paruni võistlussõidukil oli tähendatud number. Kui number oli õige, oli eksitus võimatu.

Mis see siis oli? — oli ta tõepoolest eksinud numbriga? — Võimatu! — Mustalt ja selgelt liikus see ta silme ees nagu töölikkuses . . .

Ka auto ei olnud võistlusauto, vaid oli olnud lahtine, veinipunane, kaunis suur luksussõiduk.

Mõttlikult lahkus Holger amettoast. Ta ei mõistnud enam midagi. Number pidi olema võltsitud. Kuid miks ja milleks?

Mis tähendas see kõik? . . . Oli teda ehk ainult viirastus narrinud? . . . Ta haigete närvide pettepill, mis oli näidanud talle mõnda teist naist Tamaara kujus? . . . Oli see fantoom, oli see vari mere mustast sügavikust? . . .

Kuid number? — Mis oli numbriga? . . . Ta ei olnud selles enam kaljukindel, et ei olnud end petta lasknud.

Paljud sõidukid sõitsid tookord tema kõrval ja taga temast mööda. Ta hirmsa ärevuse tõttu võis olla võimalik, et mitmesugused tähe — ja numbrikujud ta ebaselges arusaamises olid liitunud üheks pildiks, mis juhuslikult oli kaugelyiibiva paruni number.

Kuuma, valutava peaga läks Holger maaluse jaama trepist alla.

5. V a r g u s .

„La Plata“ päralejõudmise päeval Hamburgi istus Ladislaus von Zagorsky tusaselt ja murelikult oma elegandis kolmetoalises korteris Berliini Läänes. Ta istus kokkuvajunud diivanil, mängis närviliselt sõrmeotsadega põlvil ja tallas parema jalanukiga vaibal. Ta sõbranna Maria valmistas teed.

„Kui veel kaua nii edasi läheb,“ ütles Ladislaus, „olen katki! Kõik luhtub! Upun õnnetusis!“

„Ma . . . ma . . . aitaksin sind heameelega,“ tuli algul viivitades ja siis kiirelt,

ühe hingetõmbega, üle Maria huulte, nagu oleks ta tahtnud end kiirelt päästa neist piinavaist sõnust. Ta pilgus oli lõpmatu armastus ja peaaegu alandlikkus.

Ladislaus ajas end sirgu. Peaaegu ähvardaval ilmel põlesid ta silmad kahvatuks näos.

„Ei! — Mitte nii! — Sa ei mõista mind!“ hüüdis ta. „Olen suurpettur, varas, närukael, kuid ma olen siiski veel — kavaler! — Sult vastu võtta raha, mille eest müüid end mees-tele, oleks mu lügemise viimane aste. Olen veel ikka iseteadlik kelm, gentleman-varas. Siis oleksin nadikael! — Armastan sind ometi, armastan sind pööraselt. Ainult mu piiritu usaldus su vastu aitab mind võita mu hirmust armukadedust, kui su kutse sind juhib kokku võõraste meestega! — Hoi end, et ei tee rumalusi armastusest või kaastundmusest!“

Ta silmad leekisid, ta hääled värises. Ehmunult vaatas Maria talle näkku.

„Andesta,“ ütles ta, „kuid ma tean, et sa ei või elada ilma luksuse ja mugavusteta. Olen nõus sulle tooma igat ohvrit. Ma ei oleks ialgi tulnud sellele mõttele, kui sa ei oleks kõnelenud nii tihti enesetapmisest. Sa oled sisimas keeruline, närviline laps. Ma ei taha sind kaotada. Mingi hinna eest! — Ja oleksin nõus sind iga hinna eest päästma!“

Maria silmad täitusid pisaratega. Ladislaus kargas püsti, kattis ta käe suudlustega. Siis kogus ta end ja ütles:

„Sa võid mind sarnasel kombel aidata ja ometi täitsa teistmoodi!“

„Kuidas?“

„Tule, istu mu kõrvale, jäta tee. Seletan seda kohe.“

Maria järgnes ta kutsele ja vaatas talle ootusrikkalt otsa.

„Sa oled ilus, huvitav, peale selle tark ja osav naine. Ühe sõnaga — suurepärane naine!“ algas Ladislaus. Sul ei oleks raske kedagi leida, kes armuks sinusse, ilma et asi jõuaks mingisuguste tagajärgedeni. Kui mees kinni istub, jäta ta minu hooleks, Ma teen muu töö. See taktika ei ole küll uus ega algupärane, kuid kõik oleneb sellest, kuidas ta läbi viiakse. Seni ei tahtnud sind oma põlatud „kutse“ sisse vedada, Kuid nüüd — kahjuks! — ei saa teisiti!“

„Ma ei ütle ei. Kuid ära tee enesele illusioone, Tänapäev on liig palju vastutulelike naise ja osalt sellepärast ainult vähe mehi, kes jäävad naise peale ootama, ilma et oleks saavutanud lõppsihi — nood tähendatud tagajärjed.“

„Ennekui asi tuleb ootamiseni, olen tei-

nud juba oma töö. Mul on teatav rutiin,“ ütles Ladislaus juba tugeva tsünismiga.

„Hea, tahan katsuda,“ vastas Maria otustavalt.

Moodne kabaree, milles ta esines, oli hästi täidetud. Paljud tulid ainult tema pärast. Ta oli loonud erilise ettekandmiseviisi, mis avaldas tugevat ligitõmbavust nagu kõik, mis uus. Ta kandis ette väikseid, tugevalt pointeeritud asju, mis olid vahelüli shanssoni ja moodsa skitsi vahel luulevormis — momentülesvõtted suure ja poole ilma elust. Ta kandis oma asju ilma muusikata veidi monotoonsel laulval viisil ette, mis rõlutas eriti veetvalt kõditavat sisu.

Ta vahitis eesriide taga publikut. Ta nägi üksikuid tuttavaid ja hulga uusi nägnsid selle keskel.

Äkki torkas talle silma härra, kes istus üksi väikese nurgalaua ääres teises reas. Tal oli teravalt lõigatud, kahvatu nägu, ilusad, tumedad silmad, milles valjus ja melankoolia imeliselt vaheldusid, kergelt lokis, meelekohtadel halliks läinud, pruunid juuksed. Ta nägi olevat Anglo-Saksi raassi ja Maria pidas teda kunstnikuks või diplomaadiks.

„See oleks meile,“ mõtles ta.

Ilmus teataja ja teatas ta esinemist! Naeratades astus ta lavale, tänas graatsiliselt kohe algava tervitusovatsiooni eest.

Ta algas:

Üht shansonetti armastas kord luuletaja ja temale ka kingitusi jagas, kuid shansonetil oli nõnda palju vaja, et luuletaja viimaks — pelgu plagas!

Juba veidi viimastunud publik plaksutas vaimustuses.

Maria pilk otsis tahtmatult üksikut härrat nurgas. Vaevaga võis ta end valitseda, et mitte näidata oma imestust, mille ta peitis kohe tänuliku, kõikide poole pööratud naeratuse taha.

Härra ei avaldanud kiitust. Ta istus liikumatu, pead kätele toetades ja vaatas talle imelise, mõtlikult uuriva ja ühtlasi kauge pilguga näkku. Mõneks sekundiks tundis ta peaaegu õudust.

Ta hoidus härra poole vaatamast oma edaspidiste ettekannete jooksul. Alles kui ta oli lõpetanud, vaatas ta uuesti tema poole. Ta oli oma seisandit muutnud, istus veidi ettepoole kiitrus, käevarred kiitarnukkideni laual. Kuid ta pilk oli endine.—

Maria ootas, et saab talt kaardi. Kuid ta ei lasknud enesest midagi kuulda.

„See sobib paremini ta stiiliga,“ mõtles ta. „Ta kuulub kindlasti nende meeste sekka, kes kaua valivad naist. Kui nad aga otsusele jõuavad, siis istuvad nad kindlamini kinni.“ Kodus jutustas ta asjast Ladislausile, kes annutas uut lootust ja tegi sõjaplaani valmis.

Nagu Maria oli oodanud, tuli mõistatuslik võõras ka järgmisel õhtul, istus sama laua ääres ja oli jälle üks. Kuigi ta valitses end eeskujulikult, märkas Maria ometi, et ta oli väga närviline. Nähtavasti ootas ta ainult Maria esinemist ja sellepärast puudus tal huvi eelkäivate ettekannete vastu.

Kabarees oli veel rohkem inimesi kui eelmisel õhtul, Ainult siin ja seal olid üksikud kohad vabad. See andis Ladislausile hea põhjenduse istuda võõra lauda. Viisaka „Kas lubate?“ järele haaras ta teise tooli seljatoest kinni.

Võõras heitis talle kiire, uuriva pilgu. Siis ütles ta lühidalt: „Palun!“

Ladislaus istus ja tellis coctaili. Et ta istus küljega laua poole, ei võinud ta oma lauakaaslast tähelepanu äratamata vaadelda, kui ei soovinud näida pealekippuv. Ta teeskles nagu vaataks esinemesi laval suure huviga.

Lõpuks tuli Maria järg. Ladislaus peaaegu tundis, kuidas võõrast käis läbi nagu elektrilaine. Kuna ta Maria esimese ettekande järele hoolsalt plaksutas, ütles ta võõrale: „Suur kunstnik, veetlev naine, tõepoolest!“

Teda tabas eemalelõtkav pilk. Kuid siis küsis võõras äkki tehtud ükskõiksusega, nagu talites viisakusest midagi öelda: „Kas tunnete ehk teda?“

See oli silmapilk, mille peale oli oodanud Ladislaus.

„Muidugi,“ naeratas ta. „Kuid sellest hiljem. Ta esineb kohe uuesti.“

Ennekui Maria ettekanne oli lõpul, ei öelnud Ladislaus enam midagi. Siis aga pööras uuesti võõra poole ja algas: „Muidugi tunnen teda. See on mu libalik kusiine. Väga iseäralik tüdruk. On pärit suursugusest, väga rikkast, Poolas asuvas, Vene perekonnast. Ühel ilusal päeval jooksis ta kodust ära. Te ei suuda kujutella, kuidas teda otsisime. Äkki nägin teda täitsa juhuslikult selles kabarees ja tundsin ta kohe ära. Nüüd katsun igal viisil ta peale mõju avaldada, et ta koju tagasi pööraks. Näib, et see mulle õnnestub, Muide, lubage, palun, mu nimi on Ladislaus von Zagorsky.“

„Frank Kennedy.“

Mõlemad kunnardusid lühidalt.

„Mu kusiine,“ jätkas Zagorsky oma fantastilist juttu, „on Maria von Zagorsky. Ta kunstnikunimi Basmanova on muidugi ainult võetud nimi.“

„Kas olete venelane või poolakas?“ küsis Kennedy.

„Mu ema on venelanna, mu isa Venemaa poole — muidugi endise Venemaa poole — kalduv poolakas. Käesoleval ajal oleme pidanud Poola orientatsiooni omaks võtma. Te mõistate!“ — Nüüd kõneles Ladislaus poolenisti tött. Et ta vanemad olid täitsa vaesed ja söid rikaste sugulaste armuleiba, kes tast ammu lahti olid öelnud, sellest vaikis ta muidugi.

„Nii. Ja daam, Teie kusiine?“

„Ta on tõepoolest päris venelanna. Ta isa oli Vene kindral. Nüüd peab muidugi temagi poolakat mängima. Pahaselt tõmbus ta mõisatesse tagasi ja seal oli Mariale lihtsalt liig üksik ja igav.“

Siin valetas ta juba täielikult. Sest esiteks ei olnud Maria ta kusiine ja teiseks oli ta pärit puht-Vene, nõukogude all hukkunud kaupmehepererekonnast. Kindral Vrangeli väeosade salkadega oli ta Krimmist halastaja õena esiteks Konstantinopoli tulnud ja hiljem Saksamaale. Nimi Basmanoff — või Basmanova, kuna Vene keeles naissoost perekonnaliikmete nimed saavad naissoost lõpu — oli ta õige nimi.

Muidugi oli Ladislaus Mariat vastavalt ette valmistanud, et see ei teeks kõnes eksitusi.

„Jah, ta on haruldaselt huvitav tüdruk,“ lasis Ladislaus mõtetes.

Silmapiilgu viivitas Kennedy. Peaaegu näis, et ta võitleb enesega. Siis ütles ta: „Kas tutvustaksite mind oma kusiinele?“

Nüüd mängis Ladislaus tagasihoidlikku. „Jah, muidugi, heameelega,“ ütles ta viisakalt, kuid veidi viivitades. „Kuid ma pean teda esiteks küsima.“

„Iseenesest mõista,“ vastas Kennedy lühidalt.

„Kas tohin ehk teada saada . . .?“

„Jah, muidugi,“ katkestas Kennedy teda naeratades, „Olen ajakirjanik ja kirjanik, maalin ka veidi. Mu kodulinn on Edinburg.“

„Te olete inglane. Nimi ja kõne ütlevad seda.“

„Shotlane,“ parandas Kennedy.

„Ah ja, vabandust,“ vabandas end Ladislaus viisakalt. Siis vabandas ta veel kord ja tõusis, et otsida Mariat.

Kui ta tagasi tuli, ütles ta: „Mu kusiine ootab meid väljas autos.“

Nad maksid arved ja läksid. Barberinas söid nad õhtut. Kennedy flirtis Mariaga lugupidavalt tagasihoidlikult. Kuid ikka uuesti tabas Mariat salaja ta imeliselt uuriv pilk.

Lõpuks ütles viimane: „Ei või parata, pean olema avameelne, Te vaatlete mind viisil, mis teeb mu uudishimuliseks.“

„Kas leiate, et olen ebaviisakas?“

„Ei, sugugi mitte. Mitte ebaviisakas, pigemini — õudne!“

„Ehk ütlen Teile kord. Igatahes ei ole Teil midagi karta,“ ütles Kennedy naeratusega, mis pidi Mariat rahustama, kuid mis äratas tas veel suurema uudishimu.

„Loodetavasti ei lase Teile mind kaua oodata. Annan vist varsti oma onupojale järele ja sõidan neil päevil temaga koju tagasi.“

Kennedy silmis tuksatas midagi, kuid ta nägu jäi liikumatuks. „Sellest oleks mul — egoistilisest seisukorrast vaadates — kahju. Pean vist ruttama. Kuid täna ei või ma Teile seda öelda.“

„Homme?“

„Ehk . . . Ehk ka mitte. Ma ei luba iialgi, mis ma tindimata ei pea.“

„Hea küll. Loodan igatahes. Olen tõesti väga, väga uudishimuline.“

Kennedy naeratas heastidamlikult. „Nii siis — loodetavasti . . . Igatahes rõõmustan, et homme jälle tohin veeta teiega õhtu,“ pööras ta ühtlasi ka Ladislausi poole, kes oli vaikinud peaaegu kogu aja.

„Minule oleks see rõõm. Ja sina, Maria?“

„Muidugi, heameelega.“

Kui Ladislaus oli silmakirjaks tugevalt vastu puigelnud, maksis Kennedy kogu arve. Nad tegid maha, et Kennedy ja Ladislaus järgmisel õhtul kohtuvad kohvikus ja siis Maria järele tulevad. —

Koju jõudes, ütles Ladislaus Mariale: „Sel mehel on raha ja õnnelikul kombel kannab ta sellest kaunis palju enesega kaasa. Olen seda juba tähele pannud. Kuid see on keeruline lugu — ta joob vähe ja kannatab õudselt palju. Kuid — ta suitsetab seda enam. Selle peale ma omad lootused rajangi.“

„Mis tahad teha?“

„Jäta, kõnelen sellest hiljem.“

Ladislaus tõmbus kirjutustuppa tagasi. Võttis kirjutuslaua sahtlist tüki puhast oopiumi, löikas ühe osa sellest pruunist, lõhnast massist üsna peeneks ja hõõrus seda siis klaasplaadil, segas seda rikkali-

kult lõhnava, Türgi tubakaga ja toppis selle plekkaparaadi abil hülsidesse.

Ladislauisi „Vene“ sigaretid, mis pidid talle hea teenistuse andma, olid valmis. Ta märkis neid vaevalt märgatavalt küünela, toppis veel mõned kahjutud ja oli järgmiseks õhtuks ette valmistatud.

Mariat ta esialgul oma plaanidesse ei pühendanud. Ta tundis, et kõik, mis oli ettevalmistusel, oleks talle vastumeelne ja ta peal lasus nagu raske koorem. Kui asi nii kaugel oli, tahtis ta tema ära saata.

„Talle on see lugu operatsioon!“ mõtles ta endamisi. Kui neist asjust kuuldakse või neid kinos vaadatakse, on nad väljakannatavad. Kui aga ise juures peab olema, siis tuleb pööritus. Sellega ei olnud ma harjunud ja sellepärast põgenesin ka arstiteaduse fakulteedist. Mu esimene kelnitikk ei olnud sugugi kerge. Kuid selle tööga harjusin siiski lõpuks. Tahan Mariat igatahes säästa.“

Järgmisel õhtul istus Ladislaus peale ettekandeid Maria ja Kennedyga ühe intsiinse baari looshi.

Tunnid möödusid lennul. Ladislaus, kes ise suutis palju kannatada, hävitas palju alkoholi. Osalt, et teha enesele julgust, osalt, et äratada kelnerites usku, et nad jõid rohkesti.

Ka Kennedy jõi rohkem kui tavalikult, kuid oli täielikult kaine. Maria palvetest hoolimata ei avaldanud ta oma imeliste pilkude põhjust.

Lõpuks tõusis Maria pahaselt ja läks tantsupõrandale viiva ukse juure, et sealt vaadelda paare.

„Kas ei taha Teie vene sigaretti proovida, üsna ehtne?“ küsis Ladislaus ja ulatas Kennedy'le oma paberossitoosi. Seni olid nad suitsetanud ainult baaris ostetud sigarette.

„Heameelega, tuhat tänu,“ ütles Kennedy ja võttis ühe.

Ladislauis ulatas talle tuld. Ta käsi värises veidi. See oli otsustav silmapilk! — Kui Kennedy ei langenud ümber esimesest sigaretist, oli kõik kadunud.

Vaevaga alalhoitud ükskoiksusega jutustas Ladislaus edasi. Äkki sai Kennedy nägu väsinud, lõdva ilme. Käed langesid nõrgalt alla, pea langes raskelt lauale.

„See läks ruttu,“ arvas Ladislaus kergendatult, kuulatas koridori ja raputas, kui kõik jäi vaikseks, Kennedit tugevasti õlast.

Magaja ei liigutanud end . . .

Kiirelt tõmbas Ladislaus ta kirjatasku kuu seest. Võttis raha välja. Ta nägu

loi särana — kümne tähte viieksümne naela peale. Mees pidi olema väga rikas ja väga — kergemeelne.

Peale selle oli kirjataskus veel väiksemaid rahatähti. Ladislaus pistis arveõendusks veel kaks kümnenaelalist tasku. Ülejäänud osa pani ta rahatasku tagasi ja tahtis selle uuesti Kennedy põue pista.

Seal ajas shotlane enese äkki püsti. Ta pahem käsi haaras Ladislauisi paremast käerandmest nagu terasklamber. Surnukahvatult pörkas Ladislaus tagasi, katsus end lahti kiskuda. Rahatasku kukkus ta käest.

„Ära end vaeva, mu poiss!“ naeris shotlane vihaseks ja väänas Ladislauisi käevarre ringi, et see ei võinud liigutada, ilma vähemagi liigutuse puhul hirmsaid valusid tundinatu või käevarreluu murdumisel kartmata.

„Kena paarike,“ jätkas Kennedy. „Arvasite vist et ma ei märka oopiumi sigaretis. Esimesel tõmbel, mu poiss! — Kahju Mariast.“

Ladislauis tuksatas, muutus veel kahvatumaks, ta huuled värisesid. Madalal, väriseval häälel ütles ta:

„Vannun teile, ta on ilmsüütu! — Ta ei tea sellest midagi! — Sellepärast ootasin, kuni ta eemaldus. Palun teid, jätke Maria mängust välja!“

Shotlasel meeldis see palumine Maria eest. Ta uskus peaaegu seda poolikut valet, mida Ladislauis ausa meelega toonil oakas väljendada.

„Ta võib tulla iga silmapilk. Palun teid, päästke teda selle hirmsa skandaaliga. Laske mind lahti. Annan teile a u s õ n a, et ma ei põgene!“

„Kelmi au peale!“ ütles Kennedy, vaatas talle kindlalt silmadesse ja lasi ta käevarre lahti. Siis kummardas ta ja pistis kirjatasku põue. Kiirelt ulatas Ladislaus talle varastatud raha — Kennedy lükkas selle lohakalt smokingi tasku. Samal silmapilgul tuli talle meele, et tal nüüd puudusid tõendused Ladislauisi vastu, peale põrandal oleva, poolenisti suitsetatud ja peaaegu täielikult katkiastatud oopiumisigareti, mille uimastava mõju eest ta end oli kaitsnud, hingates suitsu suhu ja seda kiirelt jälle välja lastes. Kuid ta ei kummardanud, et seda üles võtta.

Ta teadis, et Ladislaus oli tal teistviisi käes, ilma et viimane sellest midagi aimas.

Vaevalt olid nad jälle lauda istunud, kui Maria tagasi tuli. Ta tundis instinktiga, et õhus oli midagi ebameeldivat. Ta taltsutas vaevaga oma rahutust ja küsis: „Mispärast istute nii vaikides ja süngelt?“ (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Tshillist.

„Kui ma Tshillis viibisin,“ jutustab maailmaringkond, „tutvusin ma veidra kombega. Seal makstakse sõõgi eest kaalu järele. Restorani tulles kaalutakse ta ja kui ta pärast sõõmist lahkub, kaalutakse teda uuesti. Raskuse vahe maksab ta siis kinni.“

„Siis maksis see teil küll elati palja raha?“
„Ainult esimene kord, kui ma asja veel ei tunnud. Teine kord panin ma enesele väljas kivi taskusse ja pistsin selle pärast sõõmist laua alla. Mis pean ma teile ütleva. Kui mind pärast kaaluti, olin ma naela kergem.“

„Ja sellest tuli teie vigur avalikkus?“
„Mitte sugugi. Vastuoksa: mulle maksti raha veel juure.“

Modell.

Romantilik lugu juhtus hiljuti Londonis, nii romantilik, et ta peaaegu uskumatuna kõlab, omelt kinnitatakse, et ta sõna sõnalt tõsi on. Ühes Londoni hommikulehes ilmus järgmine kuulutus:

„Modelli, kes Vill Robertsi maalile „Üksik tund,“ mis akadeemia näitusele välja pandud, on eeskujuks, palutakse oma aadressse saata B. G. Duffile Tinkstreet 16. Teda ootab rõõmus üllatus.“

Mis peitus selle kuulutuse taga?

Mr. B. G. Duff, suur kunstitundja, oli käinu! akadeemias kunstinäitusele, ja jäi seal äkki ühe maali ees üllatatult seisma ning hakkas värisema. See oli Vill Robertsi maal, mis kandis allkirja „Üksik tund.“

Maalil oli näha naine, kes varjuliste puude all aiatoolil istus. See oli naine, keda B. G. Duff kahekümne aasta eest südamest oli armastanud.

Mr. B. G. Duff võttis auto ja sõitis Vill Robertsi ateljeesse.

Seal kuulis ta, et maaler praegu Kesk-Aasias reisil viibis. Ja siis avaldas Duff ülalõetud kuulutuse.

Juba järgmisel päeval sai ta vastuse. Kellegilt Mary Gilbertilt.

Duff sõitis tema juure.

Mary oli selle naise tütar, keda Duff kord oli armastanud, aga keda ta perekondlike takistuste pärast ei võinud naiseks võtta. Ta ema oli kaks aastat tagasi surnud. Ja Mary oli vaene, teenis pisut raha ainult modellina.

Ja Mary oli täitsa oma ema peegelpilt. Juba neli nädalat hiljem ütles ta punastades „jah,“ kui mr. Duff temalt ta kätt palus.

Maal „üksik tund“ aga ripub, korteri ilusaima ehtena, nende ühise kodu seinal.

Prantsuse kirjameeste mõtteid.

Kui Saksamaad valitsesid sotsialdemokraadid, võeti rikkuste pealt kahel korral suuri makske. Mõju oli suurepärase. Kõik said miljardärideks, sest oli vaja tervet miljardit, et osta tükk leiba.

Jacques Bainville.

Maailma rikkaim ja ühtlasi kõige edenenum maa, kus elatismaksumus on kõige kõrgem, maa, kus tööline läheb tööle automobiiliga, on ühtlasi ka maaks, kus sotsialismil pole vähe-matki mõju. Mis arvame meie selle kohta? Sotsialism on peaaegu tundmatu Ühisriikides. Poliitikas temaga ei arvestata. See on üks neist põhjustest, mis paneb hiilgama Kuninga-Dollari keset kõiki teisi maailma rahaüksusi. See on üks Ameerika jõukuse ja arenemise saladustest.

Jacques Bainville.

Hirm naeruväärsuse eest on rumalate arva-tes viisakus.

F. Chevassu.

Talent on entusiasmiga segunenud kunst; oleks ta vaid kunst, siis oleks ta külm, oleks ta vaid entusiasm, ta oleks loogikavaene: maitse on nende liitjaks.

Rivarol.

Ainult vaesuses kirjutatakse meeleldi rikkusest. Seepärast harrastavadki rikkad mõtiskleda vaesuse üle.

F. Chevassu.

Ma pole veel kunagi näinud, et kavalus võiks kaua vastu panna avameelsusele.

Rivarol.

Vastandid.

„Mul on nii palju raamatuid, et vajaksin tervet maja nende mahutamiseks.“

„Ja minul on nii palju majasid, et vajaksin tervet raamatut nende ülesmärkimiseks.“

Pole vaja.

„Pane tähele, Peeter, ei sa enesele vasaraga jälle käe peale ei löö!“

„Seda ei juhtu, ema, — nüüd hoiab ju Ants naela kinni.“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastast	... Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	4.—	1 „ (2 nr.nr.)	— .80	1/2 „	... „ 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	2.25	Üksiknumber	— .40	1/4 „	... „ 2.50

WÄLISMAILE:

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

MILLER autokummide

paremused on:

- 1) ühest tükist tald ja küljed, seepärast ei murdu;
- 2) lai teepinnakujuline tald ja seega aeglane kulumine;
- 3) ühtlane painduvus ja suur elastsus, seega väike sisemine hõõrumissoojus ja rohke kilomeetrite arv.

Uued alandatud hinnad.

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

Müürivahe, 16, Laenuvõtte majas,
uks B. Telefon (2)12-53.

Pirita Kaunistamise Seltsi fotovõistlus

„PIRITA ELU ja ILU 1930“

Lugupeetud fotoharrastaja!

Pirita ilu on piirita

Pirital on Eesti loodusline ilu täies ulatuses koondunud. Meri, mets, jõgi, kõrged kaldad j. n. e. sünnitavad siin meeltülendavat looduslist harmoonilist kooskõla ja pakuvad loodusarmastajatele kaunistatavat naudingut. Looduslikest ilust ümbritsetuna seisavad vanad ajaloolised kloostride varemed nagu kallihinnaline pärl kuldsõrmuses, mille hiilgust ajahammas aastasadade jooksul pole suutnud jäädavalt kustutada.

Pirita oma suure arvu külastajate poolest on saanud nagu mõneks usuilma palverändajate kohaks, kus aasta jooksul käib 1. milj. inimest.

Pirita elustamis-korraldustööd, mis viimastel aastatel hoogsalt on edenenud, annavad põhjust oletamiseks, et lugupidamine Pirita vastu järjest kasvab.

Eriliselt on „Pirita Kaunistamise selts“ püüdnud välisilma külastajate tähelepanu koida, korraldades abinõusid külastajate arvu aastaastalt kasvamiseks, mille abil riigile välisvaluuta sissevoolu hõlbustada.

Korraldades igaastaseid fotovõistlusi valmistab „Pirita Kaunistamise selts“ kaunistatavate piltide suurt arvu piltpostkaarte, mille abil avaneb võimalus Pirita looduslike ilu ja ajaloolist väärtust levitada kodus ja võersil.

Fotoharrastajad! Anduge Pirita looduslike ilule, leidke pildistamiseks väärtuslikke, meeltülendavaid motiive, mis Teid endid ja teisi valdab. Seeläbi leiab tulevikus vastukajana tänumeelset tasu kõigilt kunsti ja ilu austajatelt.

Pirital, 2. jaanuaril 1930.

„Pirita Kaunistamise seltsi“

JUHATUS.

Pirita kaunistamise seltsi Fotovõistluse

„Pirita elu ja ilu 1930“

tingimused.

„Pirita kaunistamise selts“ korraldab Piritat kujutavate piltide saavutamiseks fotovõistluse järgmistel tingimustel, milliseid iga võistlusest osavõtja enese kohta vastuvaidlemata maksvaiks tunnistab:

- 1) Võistlus on vaba nii kutselistele kui ka asjaarmastajatele foto-harrastajatele.
- 2) Võistlusele saadetavad ülesvõtted peavad kujutama Pirita elu ja ilu — kloostri varemetest, jõest, mererannast, maastikust j. n. e., ülesvõetuid maast ja õhust (lennuteel) võimalikult ümber aasta (igal aastaajal).
- 3) Võistlusest osavõtjad peavad saatma „Pirita kaunistamise seltsi“ nimele, Pirita, Männi tän. 1, hiljemalt 1. detsembriks 1930 vähemalt neli ülesvõtet, formaatides, missuguseid keegi soovib.
- 4) Võistlusele määratud kinnised saadetised peavad peale aadressi kandma märkuse „Fotovõistlus Pirita elu ja ilu 1930“.
- 5) Võistlustööd esitatakse autori varjunime all. Piltidele olgu lisatud juurde sama varjunime kandev kinnine ümbrik autori täieliku nime ja aadressiga, milline avatakse ainult auhinna määramise korral; samuti olgu iga pildi tagakülj varustatud autori varjunimega.
- 6) Pilte ja negatiive peab saadetama hästi pakitult; rikete eest saatmisel „Pirita kaunistamise selts“ ei vastuta.
- 7) Võistlustööd võivad valmistatud saada igasugustel plaatidel ja pabereil (eelmisel aastal oli tingimine, et tööd peavad erandita valmistatud olema Agfa plaatidel ja pabereil).
- 8) Võistluse jury moodustatakse „Pirita kaunistamise seltsi“ juhatuse liikmeist, Tallinna foto-ühingute, foto-klubide, asutis „Sanatoorium Kloostrimetsa“ esindajaist ja kunstnikest „Pirita kaunistamise seltsi“ juhatuse kutsel.
- 9) Auhinnad määratakse võistlusele saadetud pildikogude eest.
- 10) Tehniliselt ja pildiliselt parimate ning Piritat kõige iseloomulikumalt kujutatavate pildikogude eest määrab „Pirita kaunistamise selts“ auhinnamõistjate käsutusse järgmised rahalised auhinnad:

I	auhind	Kr. 100.—
II	„	75.—
III	„	50.—

Märkus: Jury on õigustatud jagama auhindade kogusummat ka teisiti, kui ta peab seda võistlustööde väärtusele vastavamaks; jury otsused on lõplikud.

- 11) „Pirita kaunistamise seltsil“ on soovikorral õigus omandada ka auhinnastamata negatiive kokkuleppel autoriga.
- 12) Auhinnastatud, samuti omandatud pildid ühes originaal negatiividega jäävad kasutamise ja autoriõigusega „Pirita kaunistamise seltsile“.

Märkus: Auhindasid enne välja ei anta kui on „Pirita kaunistamise seltsile“ üleantud originaal negatiivid.

- 13) Jury otsused avaldatakse tähtsamais Tallinna ajalehis.
- 14) Auhinnastamata pildid kui neid ei ole nõudnud autor kuni 31. detsembrini 1930 tagasi lähevad autori õigusega tasuta „Pirita kaunistamise seltsi“ kasutusse ja ümbrikud autori õigete nimedega hävitatakse lahtivõtmatult, mis protokolleeritakse.
- 15) „Pirita kaunistamise seltsil“ on õigus võistlusele saadetud piltidest korraldada avalik näitus, mille eest võistlusest osavõtjale mingisugust tasu ei makseta.
- 16) Auhinnastatud pildid ilmuvad kodu kui ka välismaade tähtsamates ajalehtedes ja ajakirjades.
- 17) Igale võistlusest osavõtjale antakse sellekohane kunstipärane mälestustäht.

Pirital, 2. jaanuaril 1930.

„Pirita kaunistamise seltsi“
JUHATUS.